

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу

Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

Пояснювальна записка

до дипломної роботи магістра

на тему:

**«Організація обліку та аудиту виробничих запасів
ТОВ «ТЕХНОКАП УА»**

Виконав: студент VI курсу, групи ОА-61м
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Олинець Б.І.

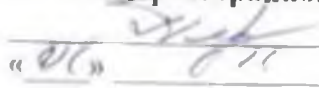
Керівник доц. Шутка С.Є.

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

Львів – 2024 р.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ**

Інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу
Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи
Освітній ступінь магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри обліку, фінансів та
готельно-ресторанної справи

« 07 » 11 2024 року

**З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Олинцю Богдану Івановичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Організація обліку та аудиту виробничих запасів ТОВ «ТЕХНОКАП УА»

керівник роботи Шутка Світлана Євгенівна, к.е.н., доц.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «18» 10 2024 р. №С-829

2. Термін подання студентом роботи 18.12.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи Нормативно-довідкова інформація, фінансова, податкова і статистична звітність підприємства за 2021-2024 роки, літературні джерела, матеріали періодичних та спеціалізованих видань, статистичні дані

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні засади обліку виробничих запасів

2. Сучасний стан та удосконалення обліку для забезпечення ефективного управління виробничих запасів

3. Аудит виробничих запасів на ТОВ «ТЕХНОКАП УА»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Класифікація запасів за їх призначенням

2. Види продукції підприємства

3. Структура запасів ТОВ «ТЕХНОКАП УА»

4. Фінансово-економічні показники діяльності підприємства

5. Субрахунки рахунку 20 «Виробничі запаси». Призначення та побудова рахунку 20 «Виробничі запаси»

6. Кореспонденція бухгалтерських рахунків по обліку виробничих запасів

7. Основні завдання аудиторської перевірки запасів

8. Програма аудиту виробничих запасів

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 01.11.2024 р.

Керівник роботи

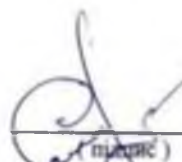

 (підпис)
Шутка С.Є.

(прізвище та ініціали)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Написання першого розділу дипломної роботи	01.11.18 р. – 24.11.18 р.	
2	Написання другого розділу дипломної роботи	25.11.18 р. – 01.12.18 р.	
3	Написання третього розділу дипломної роботи	02.11.18 р. – 08.12.18 р.	
4	Написання вступу і висновків	09.12.18 р. – 11.12.18 р.	
5	Оформлення дипломної роботи	12.12.18 р. – 18.12.18 р.	

Студент

 (підпис)
Олинець Б.І.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

 (підпис)
Шутка С.Є.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота виконана на фактографічній інформації, що характеризує виробничо-господарську та природоохоронну діяльність ТОВ «ТЕХНОКАП УА» за 2021-2023 рр.

Об'єктом дослідження є обліково-звітний і контрольньо-аналітичний процеси на підприємстві. Предмет дослідження – облік та аудит виробничих запасів. Мета дослідження – визначення основних напрямів удосконалення методології й організації обліку та аудиту виробничих запасів та виявлення резервів підвищення ефективності її використання в сучасних умовах формування ринкової економіки.

За результатами магістерського дослідження сформульовані шляхи вдосконалення обліку і аудиту виробничих запасів.

Загальний обсяг роботи – 91 ст. Вона складається з вступу, трьох розділів, висновків, 28 рисунків, 24 таблиць, списку 85 використаних літературних джерел.

Ключові слова: запаси, виробничі запаси, фінансово-економічна діяльність, природоохоронна діяльність, обліково-звітний процес, контрольньо-аналітичний процес, облік, аналіз, аудит, пропозиції, вдосконалення, впровадження.

ANNOTATION

The master's thesis is based on factual information characterizing the production, economic and environmental activities of the Limited Liability Company «TECHNOCAP UA» for 2021-2023.

The object of the study is the accounting, reporting and control and analytical processes at the enterprise. The subject of the study is accounting and auditing of production inventories. The purpose of the study is to determine the main areas of improvement of the methodology and organization of accounting and auditing of production inventories and to identify reserves for increasing the efficiency of its use in modern conditions of the formation of a market economy.

Based on the results of the master's thesis, ways to improve accounting and auditing of production inventories have been formulated.

The total volume of the work is 91 pages. It consists of an introduction, three sections, conclusions, 28 figures, 24 tables, a list of 85 used literary sources.

Keywords: reserves, production reserves, financial and economic activities, environmental activities, accounting and reporting process, control and analytical process, accounting, analysis, audit, proposals, improvement, implementation.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.....	8
1.1.Економічна сутність виробничих запасів.....	8
1.2.Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку виробничих запасів.....	18
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.....	26
2.1.Фінансово-економічна характеристика ТОВ «ТЕХНОКАП УА» та його природоохоронної діяльності.....	26
2.2.Практичні аспекти ведення обліку виробничих запасів.....	43
2.3.Пріоритетні напрями удосконалення обліку виробничих запасів..	51
Висновки до розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3. АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ТОВ «ТЕХНОКАП УА».....	55
3.1.Методичні прийоми аудиту виробничих запасів.....	55
3.2.Оцінка результатів аудиту виробничих запасів.....	63
3.3.Напрями оптимізації аудиту виробничих запасів на підприємстві	72
Висновки до розділу 3.....	75
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

В сучасних умовах ринкової економіки облік відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного управління підприємством. Він є основним інструментом для збору, обробки та аналізу фінансової й економічної інформації, який є підґрунтям для прийняття обґрунтованих рішень. Саме через систему обліку підприємства можуть контролювати свої ресурси, оптимізувати витрати, оцінювати результати діяльності та забезпечувати прозорість у фінансових процесах.

Актуальність теми. Виробничі запаси займають значне місце у системі управління підприємством, оскільки вони забезпечують безперервність виробничого процесу та сприяють задоволенню попиту на готову продукцію. Неправильна організація обліку та аудиту виробничих запасів може призвести до затримок у виробництві, зайвих витрат або зниження ефективності діяльності підприємства.

Ці активи змінюють вирішальну роль у забезпеченні безперервності виробничих процесів і є ключовою складовою формою собівартості продукції. Рациональне управління виробничими запасами напряму впливає на фінансовий стан підприємства, його ефективність і конкурентоспроможність на ринку.

Організація обліку виробничих запасів забезпечує точне і своєчасне відображення руху матеріальних ресурсів, їх залишків та витрат. Водночас аудит гарантує перевірку достовірності облікових даних, показує недоліки в організації обліку та контролю, а також дає рекомендації щодо їх усунення. Завдяки ефективному обліку та аудиту підприємство може оптимізувати використання ресурсів, мінімізувати ризики помилок і втрат, а також забезпечити прозорість фінансової звітності для зацікавлених сторінок.

В умовах швидких змін у бізнес-середовищі та зростання вимог до прозорості й достовірності облікових даних облік і аудит виробничих запасів набувають ще більшого значення. Вивчення та вдосконалення цих процесів є кількістю завдань для кожного підприємства, оскільки вони сприяють

зниженню витрат, підвищенню продуктивності й забезпеченню стійкого розвитку.

Сучасні умови господарської діяльності, зокрема для таких підприємств, як ТОВ «ТЕХНОКАП УА», вимагають науково обгрунтованого підходу до організації обліку та аудиту виробничих запасів як складових управління загальною діяльністю підприємства.

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів організації обліку та аудиту виробничих запасів на підприємстві ТОВ «ТЕХНОКАП УА» та розробка рекомендацій за заповнення виявлених проблем.

Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі визначено такі **завдання:**

- визначну економічну сутність, класифікацію та порядок визнання й оцінки виробничих запасів;
- проаналізувати нормативно-правову базу;
- оцінити організацію професійного процесу в ТОВ «ТЕХНОКАП УА» за характеристиками фінансово-господарської діяльності підприємства та існуючої облікової політики щодо виробничих запасів;
- розглянути процес документального оформлення операцій із запасами;
- вивчити синтетичний та аналітичний облік виробничих запасів;
- проаналізувати інформаційні системи управління обліком запасів та запропонувати шляхи їх удосконалення;
- розглянути особливості планування аудиторської перевірки виробничих запасів;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення методів обліку та аудиту виробничих запасів з урахуванням сучасних умов господарювання.

Об'єктом дослідження є виробничі запаси ТОВ «ТЕХНОКАП УА» як склад оборотних активів підприємства.

Предметом дослідження є організація обліку та аудиту операцій із виробничими запасами, а також методи їх контролю та управління.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовуються такі методи дослідження: аналіз і синтез для узагальнення теоретичних положень, метод порівняння для оціночних дій системи обліку та аудиту, статистичні методи для обробки фінансової інформації, методи моделювання для формування пропозицій щодо оптимізації обліку запасів, а також графічний метод для візуалізації отриманих результатів.

Джерела інформації. Основними джерелами інформації є нормативно-правові акти, які регулюють форму та аудит виробничих запасів, фінансова звітність ТОВ «ТЕХНОКАП УА», внутрішні документи підприємства (облікова політика, первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку), спеціалізована економічна література та публікації в

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення облікової політики та системи внутрішнього контролю запасів на підприємствах. Запропоновані рекомендації щодо організації обліку виробничих запасів та аудиторських процедур дозволити підвищити ефективність управління ресурсами підприємства.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1. Економічна сутність виробничих запасів

У сучасних умовах господарювання запаси відіграють важливу роль у забезпеченні безперервності діяльності підприємств. Вони є основою для виробничих процесів, комерційних операцій і стратегічного планування. Запаси визначають рівень фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства, тому їх раціональне управління є ключовим завданням для досягнення економічної ефективності.

Запаси стають стратегічним ресурсом, який дозволяє підприємствам оперативно реагувати на зміну попиту, уникати збоїв у виробничих процесах та забезпечувати гнучкість у реалізації бізнес-стратегій. Раціональне управління запасами сприяє оптимізації витрат, підвищенню оборотності активів і мінімізації ризиків, пов'язаних із нестачею чи надлишковим накопиченням матеріальних ресурсів. Таким чином, запаси є не лише економічним інструментом, а й засобом підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Запаси – це важливий економічний інструмент, який потребує детального аналізу з точки зору їх сутності, ролі в діяльності підприємства, методів оцінки та управління.

Для ефективного розвитку підприємств та зміцнення їх виробничого потенціалу необхідно вдосконалювати систему управління матеріальними ресурсами, зокрема виробничими запасами. Запаси товарно-матеріальних цінностей є основою виробництва, оскільки забезпечують безперервність процесу, переносячи свою вартість на собівартість продукції, що впливає на результати діяльності підприємства. Різні підходи до трактування поняття «виробничі запаси» свідчать про багатогранність цієї економічної категорії, визначення якої залежить від обраної методології.

Однак, деякі вчені, надають власне визначення цієї категорії (таблиця 1.1)

Таблиця 1.1

Визначення поняття «запаси» різними авторами

Автори	Визначення
1	2
Ткаченко Н.М. [80]	Запаси - це оборотні активи у матеріальній формі, що знаходяться у володінні підприємства та реалізують його функціонування і застосовуватимуться протягом одного операційного циклу.
Савкович В.А. [75]	Запаси - це все те, що користується попитом, але все, що виключено з процесу виробництва або індивідуального споживання; всі матеріальні, фінансові, трудові та інші ресурси, які на даний момент не використовуються.
Нашкерська Г.В. [69]	Запаси - це оборотні активи підприємства, які найчастіше використовуються в одному операційному циклі функціонування підприємств або в період до одного року.
Романів Є.М. [43]	Запаси є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства, вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємства різних сфер діяльності.
Гадзевич О.І., Шпятиковська Т.А. [45].	Складова частина предметів праці, які беруть участь у виготовленні продукції, але, які безпосередньо ще не задіяні у виробничому процесі, споживаються протягом одного виробничого циклу і всю свою вартість переносять на вартість кінцевого продукту.
Гудзенко Н.М., Ю.В. Гибало [50]	Є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують економічні (виробничі) ресурси підприємства, становлять основу продукції, що виготовляється, та сприяють процесу її виготовлення або поліпшують властивості готової продукції.
Коваль Н.І. [57]	Це наявність відповідних матеріальних ресурсів, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, і які іще не використовуються.

Облікова література містить різні поняття, пов'язані із запасами, які мають власні значення. У навчальній літературі «виробничі запаси» часто називають «матеріалами», а деякі автори використовують термін «цінності» для визначення оборотних матеріальних активів [55]. Термін «цінність» є абстрактним і характеризує запаси як корисні для їх власника ресурси.

Категорію «виробничі запаси» слід відрізнити від ширшого поняття «матеріальні ресурси». Виробничі запаси є частиною оборотних активів, які належать до предметів праці та матеріальних ресурсів (рис. 1.1). Це обов'язковий елемент виробничого процесу, що повністю використовується у

кожному виробничому циклі, передаючи свою вартість на продукцію, послуги або роботи, виготовлені в процесі виробництва.

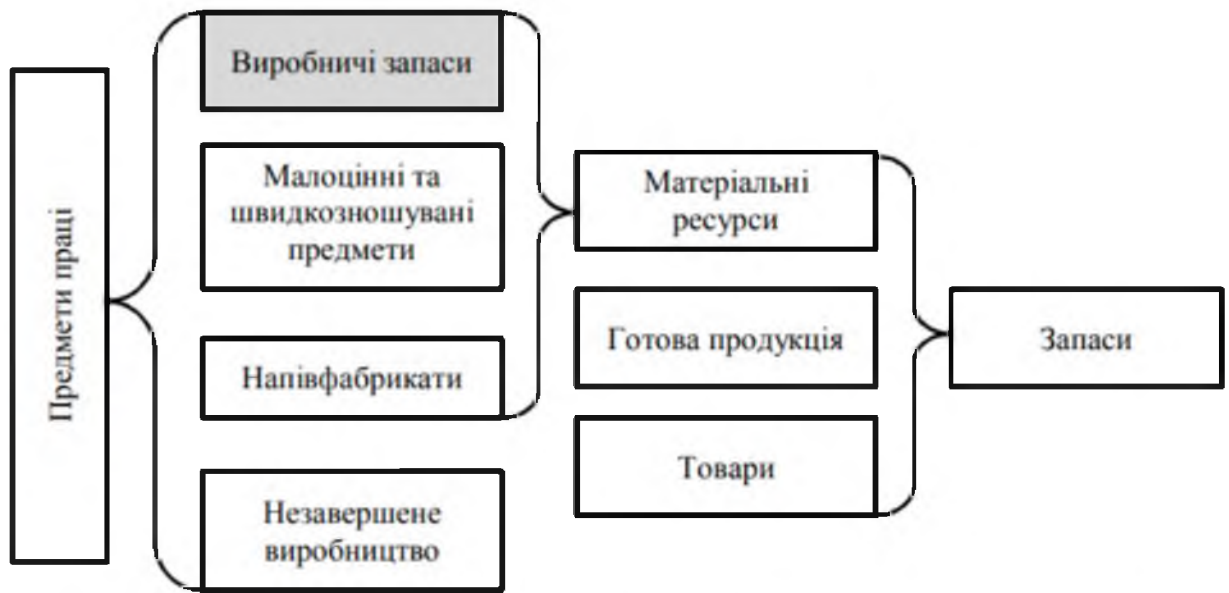

Рис. 1.1. Виробничі запаси у структурі ресурсів на підприємстві

Аналізуючи наведене, можна зазначити, що сучасні наукові підходи до визначення «виробничі запаси» не враховують джерела покриття витрат на ці запаси. Виробничі запаси також трактуються як частина оборотних засобів підприємства, які ще не використані, але вже надійшли на підприємство. Однак, це визначення є надто вузьким, оскільки не охоплює запаси, що зберігаються на складах для виробничих потреб. Тому запаси варто розглядати як накопичення матеріальних цінностей на складах підприємства.

Ми погоджуємося з думкою, що поділ запасів на категорії, такі як паливо, сировина, матеріали тощо, є відносним, адже в межах одного підприємства запаси можуть змінювати свою функціональну роль. Наприклад, товар може трансформуватися у матеріали або сировину, і навпаки, залежно від специфіки діяльності підприємства.

Незважаючи на існування різних підходів до визначення запасів, НП(С)БО 9 пропонує найбільш точне і всеосяжне визначення, охоплюючи всі можливі випадки використання цієї категорії активів [19].

Поняття запасів, їх облік та оцінка визначені в П(С)БО 9 «Запаси», де зазначено, що запаси – це активи, які:

- утримуються для продажу у звичайній господарській діяльності;
- перебувають у процесі виробництва для подальшого продажу продукції;
- використовуються у виробництві, наданні послуг чи управлінні підприємством [19].

Виробничі запаси є одними з ключових складових майна підприємства, посідаючи важливе місце в структурі витрат та оцінці результатів його діяльності. Вони надають інформацію про економічний стан підприємства, а протягом року часто приносять економічні вигоди, перетворюючись у грошовий еквівалент, що дозволяє класифікувати їх як оборотні активи [28].

Зобразимо схематично структуру запасів згідно з їх визначенням (рис. 1.2), наведеним у П(С)БО 9 «Запаси» [19]

Далі розглянемо найпоширеніші види запасів, які класифікуються за їх функціональним призначенням та сферою використання (рис. 1.2).

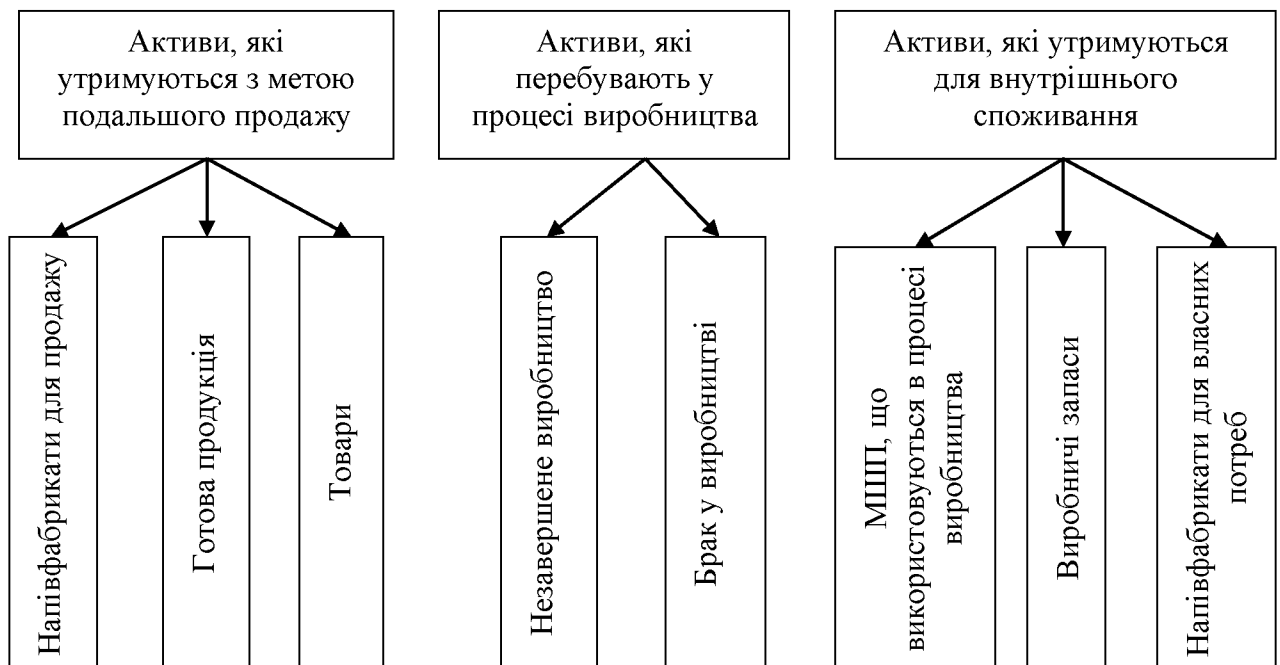

Рис 1.2. Ознаки класифікації запасів за їх призначенням

Для підприємства запаси є важливими активами, які за умов звичайної господарської діяльності використовуються для продажу, знаходяться у процесі виробництва або застосовуються під час надання послуг і виконання робіт.

Виробничі запаси — це придбані або виготовлені підприємством ресурси, які призначені для подальшої переробки та використовуються у виробництві продукції.

Класифікацію запасів подано у таблиці 1.2 [39].

Таблиця 1.2

Характеристика основних видів запасів

За призначенням	Вид	Характеристика
1	2	3
Причина утворення	постійні	забезпечують неперервну роботу всього процесу на виробництві
	сезонні	створюються при сезонному виготовленні
За місцем розміщення	складські	утримуються в місцях відповідного призначення
	в процесі	знаходяться в виробництві
	в дорозі	продукція, яка ще не є отриманою споживачем
За ступенем фактичної наявності на виробництві	нормативні	матеріали, які відповідають запланованим обсягам
	понаднормові	запаси, що є в надлишковій кількості
За наявності в звітному періоді	початкові	кількість матеріалів на початку звітного періоду
	кінцеві	чисельність матеріалів на кінець кожного звітного періоду
По відношенню до балансу	балансові	цінності, що є у володінні підприємства та відображаються в балансі
	позабалансові	знаходяться на підприємстві через конкретні причини
За ступенем ліквідності	ліквідні	матеріали, які швидко та вільно можуть обертатись в грошовий еквівалент, без колосальних витрат
	неліквідні	не в змозі легко та швидко обертатись в грошовий еквівалент
За походженням	первинні	матеріали, які надійшли на виробництво і не піддаються обробці на ньому
	вторинні	можуть бути повторно використаними або переробними
За обсягом	вільні	перебувають у надмірній кількості
	обмежені	знаходяться в замалій кількості
За сферою використання	у сфері виробництва	матеріали, які знаходяться на етапі виготовлення
	у сфері обігу	знаходяться в обороті
	у невиробничій сфері	не використовуються в процесі виробництва

Класифікація запасів відповідно до нормативних документів представлена на рис. 1.3.

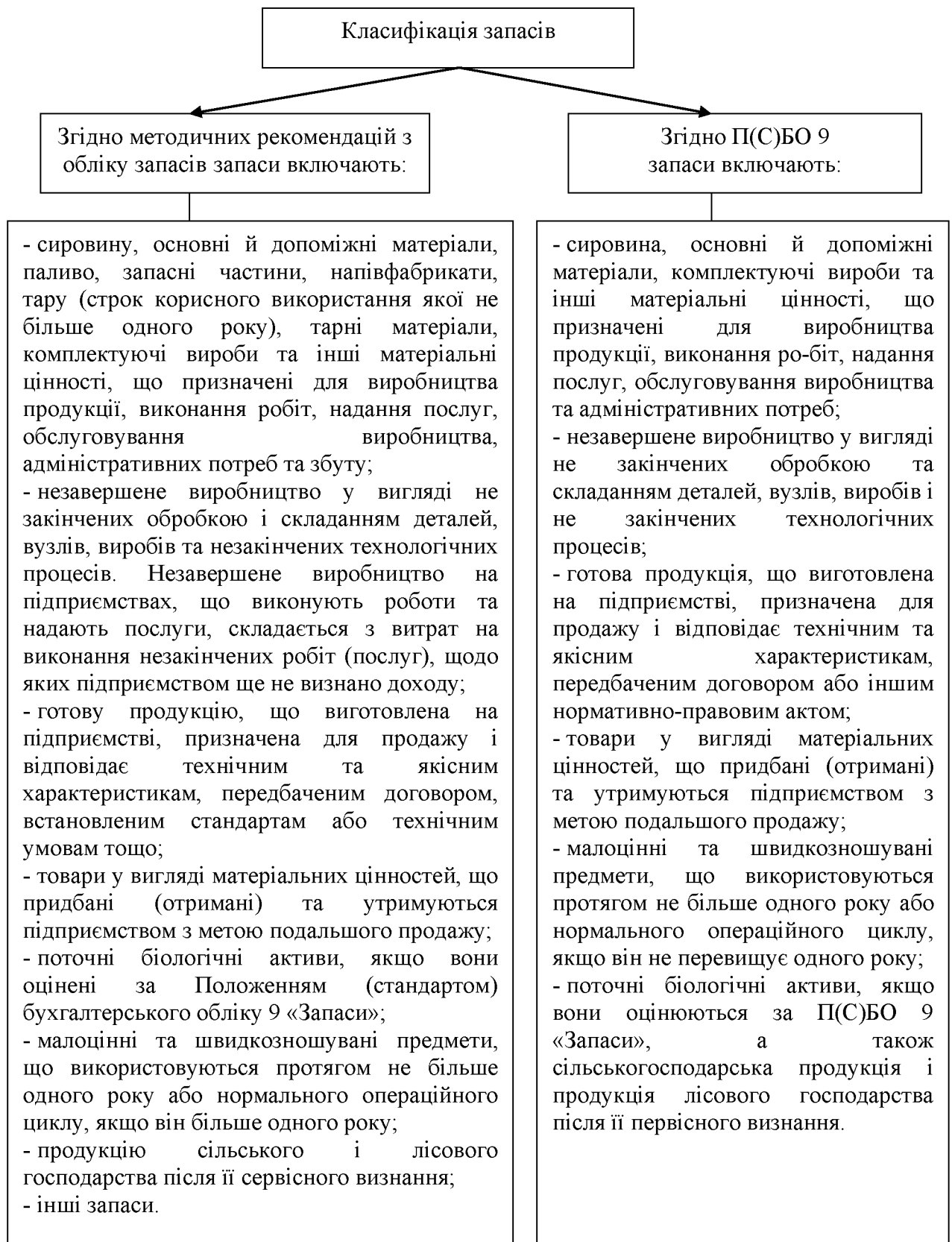

Рис. 1.3. Класифікація запасів

Класифікація, яка запропонована у П(С)БО 9 «Запаси», не характеризує особливостей тієї чи іншої галузі матеріального виробництва.

Схематично групи запасів підприємства відображено на рис. 1.4.

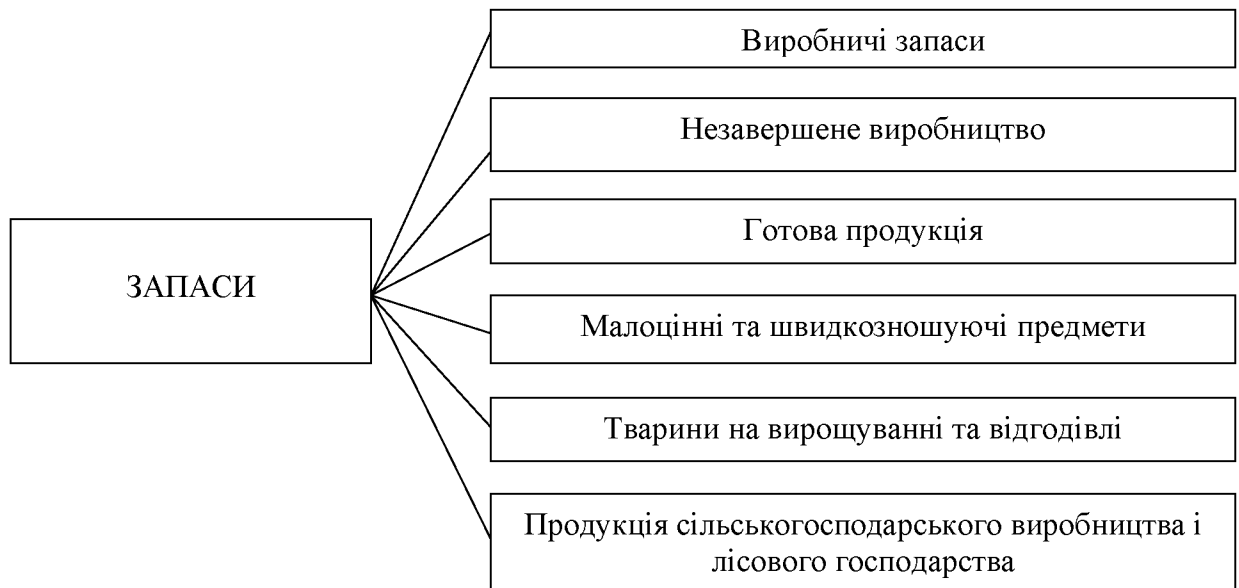

Рис. 1.4. Групування запасів підприємства

Ефективне управління виробничими запасами є важливим елементом стратегічного планування підприємства. Це дозволяє уникати надлишкового накопичення запасів, що призводить до зайвих витрат на їх зберігання, а також запобігати дефіциту, який може зупинити виробничий процес. Оптимальний рівень запасів досягається завдяки використанню сучасних систем автоматизації обліку, таких як ERP-системи, та впровадженню методів управління, зокрема ABC-аналізу, методу EOQ (економічного обсягу замовлення) тощо. Такий підхід забезпечує гнучкість у реагуванні на зміну попиту та стабільність виробничих процесів.

Запаси визнаються активами за умови, що є ймовірність отримання підприємством економічних вигід у майбутньому, пов'язаних із їх використанням, і їх вартість може бути достовірно визначена. Порядок визнання виробничих запасів наведено на рис. 1.5.

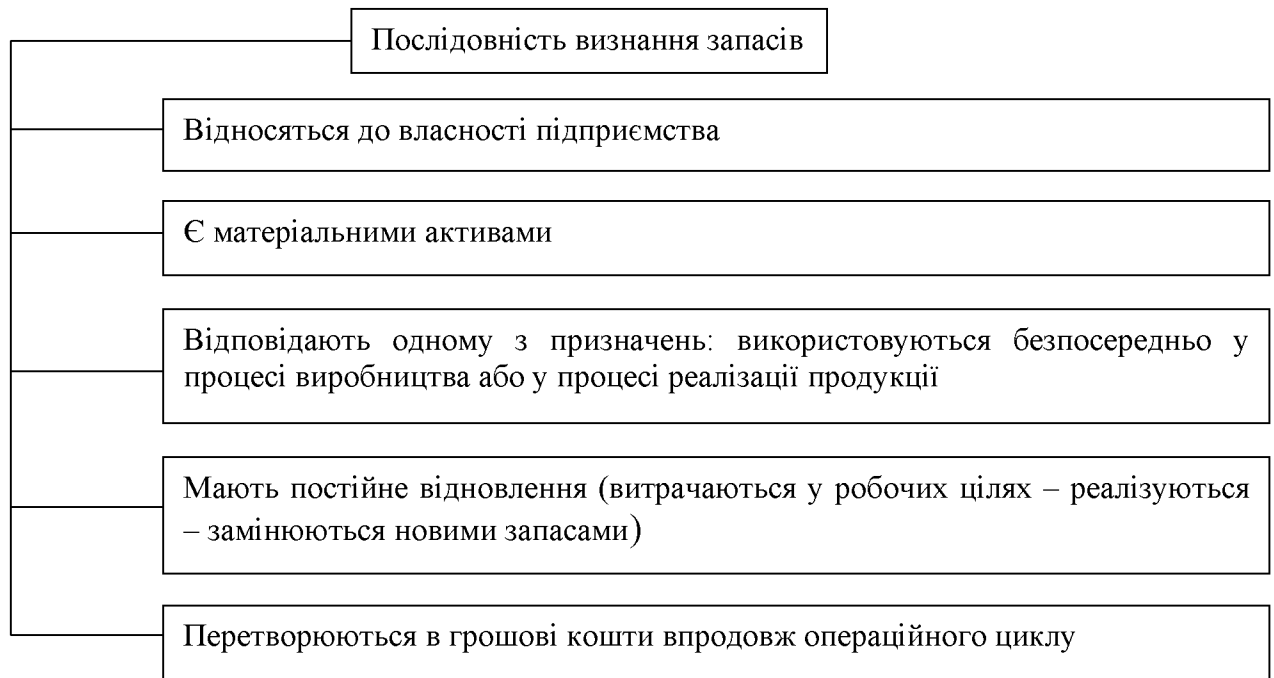

Рис. 1.5. Умови визнання виробничих запасів

Якщо підприємство очікує отримання економічних вигід від використання запасів, їх можна вважати активами. Запаси, придбані або виготовлені для подальшого використання у виробництві, відображаються в балансі за первісною вартістю [45].

Для придбаних запасів первісна вартість включає:

- суми ввізного мита;
- договірну вартість (без непрямих податків);
- невідшкодовані непрямі податки;
- транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ), пов'язані з приведенням запасів у придатний стан для використання [19].

Поняття первісної вартості має різні трактування в науковій літературі [47]:

- для безоплатно отриманих запасів первісною вартістю є їх справедлива вартість;
- запаси, внесені до статутного капіталу, оцінюються за справедливою вартістю, узгодженою між власниками підприємства;

- у випадку бартеру (або бартеру з доплатою) первісною вартістю є балансова вартість обмінних запасів, а якщо вона перевищує справедливую, то застосовується справедлива вартість.

Витрати, що належать до затрат періоду, в якому вони використовувалися, не включаються до первісної вартості (рис. 1.6).

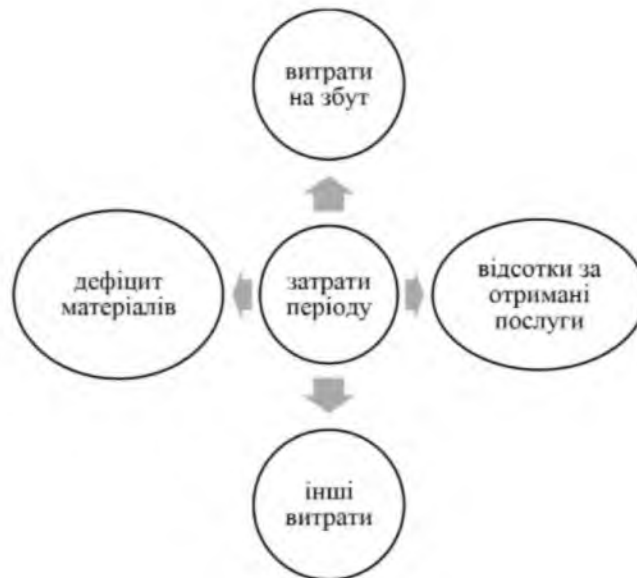

Рис. 1.6. Витрати, які належать до затрат періоду

При виборі методу оцінки запасів важливо враховувати специфіку діяльності підприємства, характер виробничого процесу та можливість забезпечення точності обліку. Коректна оцінка впливає не лише на фінансову звітність, а й на ключові економічні показники, такі як собівартість продукції, прибуток і рентабельність. Крім того, обраний метод має бути стабільним і послідовно використовуватися, що забезпечує порівнянність звітності між звітними періодами та відповідає вимогам облікової політики підприємства.

При формуванні облікової політики оцінка запасів займає одне з ключових місць. Для запобігання завищенню запасів застосовується принцип обачності, який передбачає використання методів оцінки виробничих матеріалів у бухгалтерському обліку [8].

Відповідно до НП(С)БО 9, оцінка запасів здійснюється за одним із методів, наведених у таблиці 1.3 [70].

Таблиця 1.3

Методи оцінки виробничих запасів

Метод	Визначення
1	2
Середньозваженої собівартості	використовується окремо для кожної сукупності запасів, які є відображеними в обліку, що мають однакові умови використання та призначення. рахується діленням загальної вартості на загальну кількість всіх товарів. відображати в обліку собівартість реалізованих товарів або продукції дозволяє саме цей метод.
Нормативних витрат	полягає у споживанні правил витрат на одиницю товару, що використовується виробництвом зі складною технологією та великим обсягом запасів з урахуванням нормативних цін. цим методом також можна користуватись при перенесенні запасів з однієї балансової статті до іншої, а не лише за умови вибуття матеріалів із підприємства.
Метод ФІФО	сутність полягає в тому, що раніше зачислені на підприємство запаси, відпускаються першими, задля запобігання утрат від їх псування. метод фіфо є систематичним та простим у використанні, що є його перевагою. завдяки цьому, не відбувається штучне заниження або завищення вартості запасів.
Ідентифікованої собівартості одиниці запасів	що запаси списуються за їх собівартістю. згідно з НП(С)БО 9 «запаси», підприємства користуються цим методом для оцінки вибуття запасів, які не можуть замінити один одного або є придбаними для спеціального замовлення. хоча метод є трудомістким та вважається, що він є найточнішим у використанні та переважає майже в усіх галузях економіки.
Ціни продажу	є характерним для підприємств з роздрібною торгівлею та базується на використанні середнього відсотку торгової націнки товарів. є зручним для підприємств з роздрібною торгівлею, так як не потребує величезних обчислень.

При використанні різних формул оцінки запасів можливе отримання суттєво відмінних значень валового прибутку. Це підкреслює важливість вибору підприємством оптимального методу оцінки, адже від цього залежить не лише точність фінансової звітності, але й довіра інвесторів, ефективність управління ресурсами та залучення додаткових оборотних коштів для розвитку бізнесу.

Отже, запаси є ключовим елементом у структурі активів підприємства. Вони забезпечують стабільність виробничих і комерційних процесів, дозволяють гнучко реагувати на зміни попиту й оптимізувати витрати. Рациональне управління запасами стає важливим інструментом досягнення економічної ефективності та підвищення конкурентоспроможності.

1.2. Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку виробничих запасів

Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку виробничих запасів включає вивчення основних нормативних документів, які регулюють порядок обліку, оцінки та відображення виробничих запасів у фінансовій звітності підприємств. Цей аналіз дозволяє оцінити законодавчу базу, її відповідність сучасним потребам бізнесу, а також вплив на ефективність управління ресурсами.

Фінансовий облік запасів базується на чотирьох рівнях нормативного регулювання (рис. 1.7).

Рис. 1.7. Порядок законодавчого регулювання обліку і контролю запасів на підприємствах

Перший рівень: визначає визнання та оцінку запасів згідно з міжнародними стандартами.

Другий рівень: формулює положення для підготовки фінансової звітності та елементів, пов'язаних із виробничими запасами.

Третій рівень: регулює оподаткування запасів відповідно до Податкового кодексу України.

Четвертий рівень: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» визначає правила ведення обліку та складання звітності, базуючись на принципах автономності, обачності, послідовності, періодичності та безперервності [71].

ПКУ регулює порядок оподаткування операцій із запасами, визначає витрати, пов'язані із їх придбанням, обліком та використанням, що можуть бути включені до податкової звітності [3].

НП(С)БО 9 визначає основні правила обліку запасів на підприємстві; передбачає методи оцінки запасів; регламентує порядок визнання запасів активами та включення їх до фінансової звітності [19].

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає основи ведення обліку, склад фінансової звітності, порядок відображення запасів як оборотних активів [9].

МСФЗ 2 «Запаси» регулює порядок обліку, оцінки та відображення запасів, акцентуючи увагу на справедливій вартості та використанні методів оцінки, які мінімізують викривлення звітності [71].

Основну інформацію щодо обліку виробничих запасів найточніше подано в НП(С)БО 9 «Запаси» та МСФЗ 2 «Запаси». У зв'язку з поступовим переходом України на міжнародні стандарти, саме ці документи є ключовими для регулювання обліку запасів.

При організації бухгалтерського обліку запасів слід керуватися такими основними нормативними документами, які регулюють порядок їх обліку, оцінки та відображення у фінансовій звітності (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4

Характеристика нормативно-правової бази з обліку і аудиту запасів

№ п/п	Назва нормативного документа	Характеристика (короткий) зміст
1	2	3
1.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [19]	Головний документ, що розглядає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. У даному стандарті розкрита інформація про визнання та первісну оцінку запасів, оцінку вибуття та оцінку на дату балансу.
2.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [21]	До складу прямих матеріальних витрат, які включаються до виробничої собівартості входять вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу вироблюваної продукції. До інших операційних витрат відносять собівартість реалізованих виробничих запасів, втрати від знецінення запасів
3.	Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» [22]	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи та їх розкриття у фінансовій звітності.
4.	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [9]	Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання бухгалтерської звітності в Україні.
5.	Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку» [5]	Визначає основні рахунки та субрахунки обліку виробничих запасів.
6.	Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей» [26]	Визначає механізм визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей.
7.	Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» [23]	Регулює порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань
8.	Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку. Наказ Міністерства фінансів [15]	Надає методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку з обліку виробничих запасів.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси та розкриття їх у фінансовій звітності визначає П(С)БО 9 (рис.1.8)

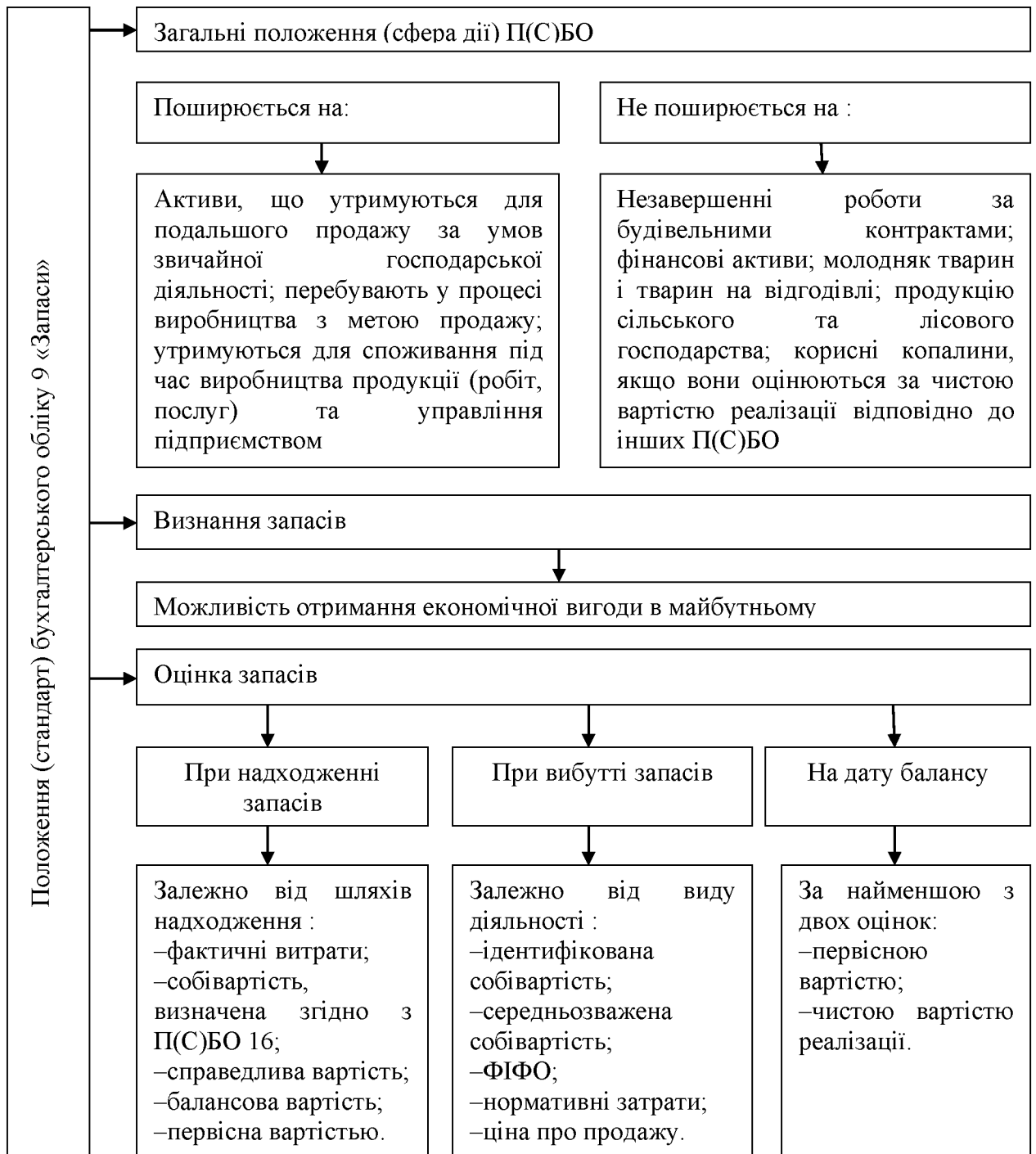

Рис. 1.8. Характеристика П(С)БО 9 «Запаси»

Огляд нормативних документів (таблиця 1.4) показує, що на відміну від П(С)БО 9, який не пропонує чіткого визначення терміна «виробничі запаси», План рахунків бухгалтерського обліку конкретно вказує на їх склад та перелік матеріальних цінностей, які слід обліковувати як виробничі запаси підприємства.

Аналогічно трактують визначення основних понять, пов'язаних із виробничими запасами підприємства, такі автори, як Ткаченко Н.М., Бутинець Ф.Ф., Хом'як Р.Л., Завгородній В.П., Багрій П.І., Білуха М.Т., та інші [39, 41, 42, 43, 44, 55, 69, 70, 77, 82]. Водночас у кожного з них є свої особливі підходи до аналізу цієї тематики.

Так, Л.В. Ліberman вважає об'єктом обліку предмети праці, призначені для використання у виробництві, а також малоцінні швидкозношувані предмети [59, с. 8]. В.І. Петрова визначає їх як «оборотні виробничі фонди», які повністю використовуються в одному циклі [71, с. 67]. М.В. Дубініна виокремлює виробничі запаси як матеріальні цінності для подальшого використання, тоді як товарні запаси призначені для продажу [54, с. 47].

Інші автори, такі як А.С. Бородкін і Н.І. Верхоглядова, вважають, що виробничі запаси повністю переносять свою вартість на собівартість продукції. Натомість М.Г. Грабова критикує ототожнення понять «виробничі запаси» і «матеріальні запаси», підкреслюючи, що це нелогічно [78, с. 30].

На думку В.Д. Новодворського, В.В. Сопка та інших, виробничі запаси – це оборотні активи, які використовуються однократно в одному операційному циклі, а їхня вартість повністю переноситься на собівартість продукції. Інші науковці розглядають виробничі запаси як активи для подальшого продажу, споживання або використання у виробничих процесах чи управлінні підприємством.

Щодо аудиту виробничих запасів, цьому питанню приділяють увагу такі автори, як Гордієнко Н.І., Давидов, А.Г. Загородній, Ф.Ф. Бутинець, В.А. Дерій, Кізіма А.Я. та інші [31, 40, 62, 64, 81]. Аудит виробничих запасів є важливим елементом аудиторської перевірки, який охоплює низку взаємопов'язаних етапів.

Основні завдання аудиту виробничих запасів включають:

- перевірку фактичної наявності виробничих запасів у розрізі їх складових;

- перевірку відповідності облікової політики підприємства вимогам нормативних документів;
- перевірку правильності первісної оцінки виробничих запасів;
- перевірку оцінки вибуття виробничих запасів;
- перевірку документального оформлення операцій із наявністю, зберіганням та рухом запасів;
- перевірку коректності відображення даних про виробничі запаси у фінансовій звітності;
- узгодженість показників щодо обліку виробничих запасів між формою 1 і відповідними формами фінансової звітності.

Аудит виробничих запасів спрямований на забезпечення достовірності та об'єктивності відображення операцій із запасами у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Результати аудиту дозволяють підтвердити цю інформацію у висновку для зацікавлених користувачів.

Отже, Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку виробничих запасів показує, що система регулювання є достатньо розвиненою, проте потребує адаптації до сучасних умов бізнесу. Правильне дотримання нормативних вимог дозволяє підприємствам забезпечити ефективне управління запасами, прозорість фінансової звітності та відповідність міжнародним стандартам, що є запорукою стабільності й конкурентоспроможності на ринку.

Висновки до розділу 1

Виробничі запаси є однією з основних складових господарської діяльності підприємства. Їх значення полягає не лише у забезпеченні безперервності виробничого процесу, але й у впливі на економічну стабільність, рентабельність та конкурентоспроможність підприємства. Вивчення економічної сутності, класифікації та нормативного регулювання виробничих запасів дозволяє сформулювати цілісне уявлення про їх роль у діяльності суб'єктів господарювання.

У ході дослідження було проаналізовано ключові аспекти, що стосуються управління та обліку виробничих запасів, їх нормативно-правового регулювання, а також методів оцінки, які впливають на фінансову звітність підприємства. Основні висновки розділу такі:

Економічна сутність виробничих запасів полягає у їх здатності забезпечувати безперервність виробництва, виконання послуг або робіт, переносячи свою вартість на собівартість готової продукції. Виробничі запаси формують значну частину активів підприємства та є важливим елементом його ресурсної бази.

Нормативно-правова база обліку виробничих запасів охоплює положення П(С)БО 9, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», МСФЗ 2 та інші нормативні акти. Вони визначають порядок визнання, оцінки та відображення запасів у фінансовій звітності, забезпечуючи прозорість і коректність бухгалтерського обліку.

Класифікація запасів представлена у вигляді різних ознак: за місцем розташування, призначенням, ліквідністю та іншими критеріями. Це дозволяє більш гнучко підходити до обліку та управління ними відповідно до потреб підприємства.

Методи оцінки запасів забезпечують точність формування собівартості продукції та відображення операцій у звітності. Правильний вибір методу оцінки впливає на ключові економічні показники підприємства.

Управління виробничими запасами є стратегічно важливим завданням для кожного підприємства. Оптимізація запасів дозволяє уникати дефіциту ресурсів, надлишкових витрат на їх зберігання та забезпечувати стабільність виробничого процесу.

Аудит виробничих запасів сприяє перевірці достовірності даних про запаси у фінансовій звітності, відповідності їх обліковій політиці підприємства, а також аналізу фактичної наявності й руху запасів. Аудиторські перевірки забезпечують прозорість облікових процесів і підвищують довіру інвесторів та інших зацікавлених сторін.

Узагальнюючи, виробничі запаси є стратегічно важливим ресурсом підприємства, що впливає на всі аспекти його діяльності – від фінансових результатів до управлінських рішень. Дотримання нормативних вимог, впровадження ефективних методів обліку та управління запасами є важливими чинниками для забезпечення економічної стабільності та конкурентних переваг підприємства на ринку.

РОЗДІЛ 2.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

2.1. Фінансово-економічна характеристика ТОВ «ТЕХНОКАП УА» та його природоохоронної діяльності

ТОВ «ТЕХНОКАП УА» засноване у 2005 році компаніями «Агроінвест» (Україна) та Теспосар s.r.l. (Італія), яка є власником 99,48% статутного капіталу. Підприємство спеціалізується на виробництві металевих кришок і є частиною міжнародної корпорації Теспосар – одного зі світових лідерів у виробництві металевої упаковки з річним обсягом понад 3,5 млрд одиниць. Заводи групи розташовані в Італії, США, Чехії, Індії та Україні, а комерційні представництва діють у понад 70 країнах.

Рис. 2.1. Логотип виробничої групи міжнародної корпорації «Технокап».

ТОВ «ТЕХНОКАП УА» активно впроваджує сучасні технології та інноваційні рішення у процес виробництва, забезпечуючи високу якість продукції, яка відповідає міжнародним стандартам. Завдяки цьому підприємство успішно конкурує на глобальному ринку, співпрацюючи з провідними компаніями у різних галузях, включаючи харчову промисловість, косметику та фармацевтику. Це сприяє не лише зростанню компанії, але й розвитку місцевої економіки, створюючи нові робочі місця та залучаючи іноземні інвестиції.

Виробництво здійснюється у місті Жовква, Львівської області, на власних виробничих, складських і адміністративних площах загальною площею понад

6700 кв. м. Підприємство є важливим учасником ринку із залученням іноземних інвестицій.

Рис. 2.2. Завод з виробництва готових металевих виробів ТОВ «ТЕХНОКАП УА» у Жовківській територіальній громаді Львівської області

Компанія ТОВ «ТЕХНОКАП УА» спеціалізується на виробництві кришок типу СКО та Twist-off (зокрема, кришок для стерилізації та пастеризації), а також надає послуги з літографії, тобто друку на металі. Згідно з установчими документами, підприємство здійснює широкий спектр економічної діяльності, перелік якого наведено на рис. 2.3.

Рис. 2.3. Види економічної діяльності підприємства

Сучасне обладнання та професійність працівників дозволяють забезпечувати високу якість продукції, виконувати індивідуальні замовлення клієнтів та надавати гнучкий сервіс. Продукція сертифікована за міжнародними стандартами ISO та Торгово-промисловою палатою України.

На рис. 2.4 та рис. 2.5 представлені популярні види продукції: СКО кришка 82 та Twist-off 82, що користуються попитом на внутрішньому та міжнародному ринках.

Рис. 2.4. Кришка СКО 82

Рис. 2.5. Кришка Twist-off

Також підприємство виробляє нестандартні кришки для крафтових виробників розмірів 30, 38, 43, 48, 53, 58, 63, 66, 89 мм (рис. 2.6).

Рис. 2.6. Види нестандартної дрібносерійної продукції з логотипами брендів виробництва ТОВ «ТЕХНОКАП УА»

Готова продукція може бути виконана як в одноколірному варіанті, так і з малюнком будь-якої складності. Важливо відзначити, що продукція міжнародної корпорації Тесносар, яка виготовляється на заводі ТОВ «ТЕХНОКАП УА», є повністю екологічною, відповідає стандартам екологічної та харчової безпеки Європейського Союзу і підлягає 100% переробці. У процесі виробництва використовуються інноваційні металоматеріали, а також плівкове і лакове покриття, яке є максимально безпечним для людини та довкілля.

Таблиця 2.1

Основні покупці готової продукції ТОВ «ТЕХНОКАП УА»

Контрагент	Частка, %
1	2
Тесносар s.r.o. (Чехія)	18,2%
Qafqaz Konserv (Азербайжан)	9,5%
International Closures Solutions, S.L. (Іспанія)	8,4%
Луцьк Фудз	5,1%
Агрофірма "Евріка"	4,6%
Гурман Торговий дім	3,4%
Вінницька харчосмакова фабрика	2,9%
Imbresta (Литва)	2,7%
АТБ-маркет	2,5%
Щедра нива	2,3%
Інші (135 покупців)	40,4%
Всього	100%

Незважаючи на те, що 99,48% статутного капіталу підприємства належить іноземному інвестору, бухгалтерський облік на підприємстві організовано та ведеться відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО. Облік здійснюється на засадах єдиного грошового вимірника, тобто всі операції обліковуються і відображаються у звітності у гривні. Підприємство перебуває на загальній системі оподаткування, є платником податку на додану вартість та податку на прибуток.

Основними покупцями підприємства є переважно експортні клієнти, серед яких великі консервні заводи, такі як Qafqaz Konserv і Azersun group, а також торгові компанії, наприклад ICS, які перепродують кришку дрібнішим клієнтам. Значна частина продукції експортується до материнської компанії

Тесносар s.r.o., яка перепродає її в країни ЄС, зокрема до Франції, Нідерландів, Бельгії, для клієнтів, які не мають можливості самостійно розмитнювати товари з-за меж Євросоюзу. В Україні ключовими покупцями є найбільші консервні заводи, такі як Луцьк Фудз, Агрофірма Евріка та Вінницька ХСФ. Бізнес характеризується сезонністю, з піковим попитом у літній період, що збігається з активним сезоном консервації урожаю (Рис. 2.7).

Рис. 2.7. Основні покупці готової продукції ТОВ «ТЕХНОКАП УА»

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства в динаміці забезпечує комплексне оцінювання його роботи, дозволяючи оцінити стан підприємства, виявити його сильні та слабкі сторони, визначити тенденції змін фінансових показників, а також прийняти обґрунтовані управлінські рішення. Такий аналіз дає можливість відстежити зміни в структурі активів і пасивів, динаміку доходів і витрат, рівень рентабельності та ефективності використання ресурсів.

Оцінка проводиться на основі фінансової звітності підприємства, яка є системою показників, що характеризують фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів. Це дозволяє забезпечити прозорість фінансових процесів і підвищити довіру зацікавлених сторін, таких як інвестори, кредитори та партнери. У процесі аналізу розглядаються не тільки абсолютні показники, а й відносні, що дозволяють оцінити ефективність господарської діяльності у порівнянні з попередніми періодами або із середньогалузевими показниками.

Інформаційною базою є бухгалтерська фінансова звітність, яка містить дані про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Необоротні активи є важливим компонентом для забезпечення ефективної діяльності підприємства. До них належать матеріальні, нематеріальні та фінансові ресурси, що використовуються більше одного року. Інформація про стан необоротних активів міститься у Формі №1 «Баланс» (І розділ активу).

Основні засоби оцінюються за первісною або відновною вартістю залежно від моменту оцінки, а також за повною чи залишковою вартістю залежно від їх стану.

Динаміка показників стану основних засобів підприємства представлена у таблиці 1, яка відображає зміну їх вартості, рівня зносу та ефективності використання протягом аналізованого періоду. Ці дані дозволяють оцінити тенденції у використанні основних засобів, визначити можливі проблеми та шляхи їх оптимізації для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Таблиця 2.2

Показники стану основних засобів

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022р. від 2021р.	2023р. від 2022р.	2022р. до 2021р.	2023р. до 2022р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Первісна вартість, тис. грн.	160640	174410	180326	+13770	+5916	108,6	103,4
Знос, тис. грн.	65376	79201	91325	+13825	+12124	121,1	115,3
Залишкова вартість, тис. грн.	95264	95209	89001	-55	-6208	99,9	93,5
Коефіцієнт зносу, %	40,7	45,4	50,6	+4,7	+5,2	111,5	111,5
Коефіцієнт придатності, %	59,3	54,6	49,4	-4,7	-5,2	92,1	90,5
Коефіцієнт оновлення, %	17,3	7,8	4,4	-9,5	-3,4	45,1	56,4
Коефіцієнт вибуття, %	2,2	0,1	1,2	-2,1	+1,1	4,5	1200

З даної таблиці видно, що основні засоби підприємства демонструють тенденцію до збільшення протягом аналізованого періоду. У 2021 році ступінь зношеності основних засобів становив близько 40,7 %, у 2022 році – 45,4 %, а в 2023 році зріс до 50,6 %. Відповідно, рівень їхньої придатності зменшився: у 2021 році – 59,3 %, у 2022 році – 54,6 %, у 2023 році – 49,4 %.

Надходження основних засобів склали 17,3 % у 2021 році, 7,8 % у 2022 році та 4,4 % у 2023 році. Вибуття основних засобів було менш інтенсивним: 2,2 % у 2021 році, 0,1 % у 2022 році та 1,2 % у 2023 році. Ці дані свідчать про поступове зменшення обсягів оновлення основних засобів та зростання рівня їх зношеності, що може потребувати відповідних заходів для покращення їх технічного стану.

Ефективність основних засобів оцінюється показниками фондівддачі, фондомісткості, фондоозброєності та фондорентабельності (Таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

Показники ефективності використання основних засобів

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022р. від 2021р.	2023р. від 2022р.	2022р. до 2021р.	2023р. до 2022р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяг реалізованої, тис. грн.	447913	446867	302967	-1046	-143900	99,8	67,8
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	148188,5	167525	177368	+19336,5	+9843	113,0	105,9
Прибуток, (збиток), тис. грн.	30375	61597	22980	+31222	-38617	202,8	37,3
Середньоспискова чисельність, осіб	151	142	122	-9	-20	94,0	85,9
Фондовіддача, грн.	3,02	2,67	1,71	-0,35	-0,96	88,4	64,0
Фондомісткість, грн.	0,33	0,37	0,59	+0,04	+0,22	112,1	159,5
Фондоозброєність, тис. грн.	981,4	1179,8	1453,8	+198,4	+274	120,2	123,2
Фондорентабельність, %	20,5	36,8	12,9	+16,3	-23,9	179,5	35,1

Аналіз даних таблиці показує, що фондівддача зменшується: у 2022 році порівняно з 2021 роком – на 0,35 грн (88,4 %), а у 2023 році порівняно з 2021

роком – на 0,96 грн (64 %). Фондомісткість зростає: у 2022 році порівняно з 2021 роком – на 0,04 грн (121,1 %), а у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 0,22 грн (159,5 %). Фондоозброєність демонструє зростання: у 2022 році порівняно з 2021 роком – на 198,4 тис. грн (120,2 %), а у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 274 тис. грн (123,2 %). Фондорентабельність змінюється: у 2022 році порівняно з 2021 роком зростає на 16,3 (179,5 %), а у 2023 році порівняно з 2022 роком зменшується на 23,9 (35,1 %).

Оборотні активи – це грошові кошти, вкладені в об’єкти, що використовуються протягом одного виробничого циклу або до одного року. Динаміку оборотних активів підприємства представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка оборотних активів

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022р. від 2021р.	2023р. від 2022р.	2022р. до 2021р.	2023р. до 2022р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Запаси:	129491	158150	123516	+28659	-34634	122,1	78,1
виробничі запаси	89456	125381	85705	+35925	-39676	140,2	68,4
незавершене виробництво	12371	5199	3726	-7172	-1473	42,0	71,7
готова продукція	27087	26664	32882	-423	+6218	98,4	123,3
товари	577	906	1203	+329	+297	157,0	132,8
Поточні біологічні активи	-	-	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	90341	29719	27587	-60622	-2132	32,9	92,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	6320	4636	735	-1684	-3901	73,4	17,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	5589	1635	947	-3954	-688	29,3	57,9
Інша поточна дебіторська заборгованість	217	108	144	-109	+36	49,8	133,3
Грошові кошти та їх еквіваленти:	2629	3470	10762	+841	+7292	132,0	310,1

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Витрати майбутніх періодів	271	283	291	+12	+8	104,4	102,8
Інші оборотні активи	215	591	65	+376	-526	274,9	11,0
Всього	235073	198592	164047	-36481	-34545	84,5	82,6

З таблиці видно тенденцію до зменшення оборотних активів підприємства. У 2022 році порівняно з 2021 роком вони знизилися на 36481 тис. грн. (84,5 %), а у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 34545 тис. грн. (82,6 %).

Запаси, які становлять значну частину активів підприємства, мають ключове значення у формуванні витрат і визначенні фінансових результатів діяльності. Структуру виробничих запасів підприємства представлено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка запасів

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022р. від 2021р.	2023р. від 2022р.	2022р. до 2021р.	2023р. до 2022р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Сировина і матеріали	76521	107741	70866	+31220	-36875	140,8	65,8
Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	-	-	-	-	-	-	-
Паливо	10	35	251	+25	+216	350,0	717,1
Тара і тарні матеріали	2062	2480	799	+418	-1681	120,3	32,2
Будівельні матеріали	59	113	71	+54	-42	191,5	62,8
Запасні частини	10522	14597	13453	+4075	-1144	138,7	92,2
Матеріали сільськогосподарського призначення	-	-	-	-	-	-	-
Поточні біологічні активи	-	-	-	-	-	-	-
Малоцінні і швидкозношувані предмети	282	415	265	+133	-150	147,2	63,9
Незавершене виробництво	12371	5199	3726	-7172	-1473	42,0	71,7
Готова продукція	27087	26664	32882	-423	+6218	98,4	123,3
Товари	577	906	1203	+329	+297	157,0	132,8
Разом	129491	158150	123516	+28659	-34634	122,1	78,1

Динаміка руху запасів підприємства відображена на рис. 2.8, що демонструє зміни у їх надходженні, використанні та залишках за аналізований період.

Рис. 2.8. Динаміка запасів підприємства

Динаміка показників ефективності відображена в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Показники ефективності використання оборотних засобів

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022р. від 2021р.	2023р. від 2022р.	2022р. до 2021р.	2023р. до 2022р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	447913	446867	302967	-1046	-143900	99,8	67,8
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	186946	216832,5	181319,5	+29886,5	-35513	116,0	83,6
Коефіцієнт оборотності	2,39	2,06	1,67	-0,33	-0,39	86,2	81,1
Коефіцієнт завантаження	0,42	0,49	0,60	+0,07	+0,11	116,7	122,4
Число днів в аналізованому періоді (році), дні	360	360	360	-	-	100,0	100,0
Тривалість обороту, дні	151	175	216	+24	+41	115,9	123,4

Дані таблиці демонструють тенденцію до зменшення оборотності активів. У 2022 році цей показник зменшився на 0,33 (86,2 %) порівняно з 2021 роком, а у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 0,39 (81,1 %). Водночас завантаженість оборотних активів щороку зростає: у 2022 році вона збільшилася на 0,07 (116,7 %) порівняно з 2021 роком, а у 2023 році – на 0,119 (122,4 %) порівняно з 2022 роком. Тривалість обороту також має тенденцію до зростання: у 2022 році вона зросла на 24 дні (115,9 %) порівняно з 2021 роком, а у 2023 році – на 41 день (123,4 %) порівняно з 2022 роком.

Персонал є ключовим чинником ефективного функціонування та розвитку підприємства. Джерелами інформації про стан персоналу та його характеристики є форми звітності: №1-ПВ. Дані про ефективність використання трудових ресурсів підприємства наведені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Показники ефективності використання трудових ресурсів

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022р. від 2021р.	2023р. від 2022р.	2022р. до 2021р.	2023р. до 2022р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	447913	446867	302967	-1046	-143900	99,8	67,8
Прибуток (збиток) тис. грн.	30375	61597	22980	+31222	-38617	202,8	37,3
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	151	142	122	-9	-20	94,0	85,9
Продуктивність праці, тис. грн.	2966,3	3147,0	2483,3	+180,7	-663,7	106,1	78,9
Фонд оплати праці працівників, тис. грн.	45611	48779	42567	+3168	-6212	106,9	87,3
Середньомісячна заробітна плата працівника, грн.	25171,6	28626,2	29075,8	+3454,6	449,6	113,7	101,6
Затратомісткість, тис. грн.	0,10	0,11	0,14	+0,01	+0,03	110,0	127,3
Затратовіддача, тис. грн.	9,82	9,16	7,12	-0,66	-2,04	93,3	77,7

З таблиці видно, що чисельність персоналу підприємства має тенденцію до зменшення: у 2022 році порівняно з 2021 роком вона зменшилася на 9 осіб, а в 2023 році порівняно з 2022 роком – ще на 20 осіб. Фонд оплати праці демонструє нестабільну динаміку: у 2022 році він зріс на 3168 тис. грн., а в 2023 році скоротився на 6212 тис. грн.

Продуктивність праці зазнала змін у кожному році: у 2022 році вона збільшилася на 180,7 тис. грн./особу (106,1 %), проте у 2023 році зменшилася на 663,7 тис. грн./особу (78,9 %). Затратомісткість також мала тенденцію до зростання, що свідчить про збільшення витрат на оплату праці: у 2022 році – на 180,7 тис. грн./особу (106,1 %), у 2023 році – на 663,7 тис. грн./особу (78,9 %).

Затратовіддача, навпаки, знижувалася з кожним роком: у 2022 році порівняно з 2021 роком вона зменшилася на 0,66 тис. грн./особу (93,3 %), а у 2023 році порівняно з 2022 роком – ще на 2,04 тис. грн./особу (77,7 %). Ці показники свідчать про необхідність покращення управління трудовими ресурсами для підвищення ефективності їх використання.

Ефективність підприємства залежить від оптимальної структури витрат, що формують собівартість товарів (послуг) і є основою ціноутворення. Джерелом інформації є Форма №2. Аналіз структури операційних витрат представлено в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Показники структури операційних витрат

Елементи операційних витрат	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	2022р. від 2021р.	2023р. від 2022р.	2022р. до 2021р.	2023р. до 2022р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Операційні витрати п-тва, в т.ч.:	458460	100	377495	100,0	288987	100,0	-80965	-88508	82,3	76,6
матеріальні витрати	327376	71,4	231462	61,3	188112	65,1	-95914	-43350	70,7	81,3
витрати на оплату праці	37883	8,3	41209	10,9	35987	12,5	+3326	-5222	108,8	87,3
відрахування на соц. заходи	7728	1,7	7570	2,0	6580	2,3	-158	-990	98,0	86,9
амортизація	12516	2,7	13945	3,7	13975	4,8	+1429	+30	111,4	100,2
інші операційні витрати	72957	15,9	83309	22,1	44333	15,3	+10352	-38976	114,2	53,2

Як видно з таблиці, загальна сума витрат підприємства щороку зменшується: у 2022 році порівняно з 2021 роком – на 80 965 тис. грн., а у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 88 508 тис. грн.

Найбільшу частку у структурі витрат становлять матеріальні витрати. У 2022 році порівняно з 2021 роком збільшується частка витрат на оплату праці та соціальні відрахування, тоді як частка матеріальних витрат, амортизації та інших операційних витрат зменшується. У 2023 році порівняно з 2022 роком знижується частка матеріальних витрат, витрат на оплату праці, соціальні відрахування та інших операційних витрат, тоді як частка амортизаційних відрахувань збільшується.

Важливим показником оцінки діяльності підприємства є обсяг реалізації товарів (послуг), що визначається у діючих цінах і представлений у Формі №2. Динаміку формування чистого прибутку підприємства наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка формування чистого прибутку, тис. грн.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022р. від 2021р.	2023р. від 2022р.	2022р. до 2021р.	2023р. до 2022р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	447913	446867	302967	-1046	-143900	99,8	67,8
Собівартість реалізованих товарів	368177	301434	233436	-66743	-67998	81,9	77,4
Інші операційні доходи	22632	33290	9663	+10658	-23627	147,1	29,0
Витрати обігу	61606	75178	45369	+13572	-29809	122,0	60,3
Інші фінансові доходи	1	1	-	-	-1	100,0	-
Інші доходи	5703	4307	1665	-1396	-2642	75,5	38,7
Фінансові витрати	9105	13369	5665	+4264	-7704	146,8	42,4
Інші витрати	114	18662	1807	+18548	-16855	16370,2	9,7
Податок на прибуток	6872	14225	5038	+7353	-9187	207,0	35,4
Чистий прибуток (збиток)	30375	61597	22980	+31222	-38617	202,8	37,3

Дані таблиці показують, що підприємство отримує чистий прибуток, який у 2022 році порівняно з 2021 роком зріс на 31 222 тис. грн. (202,8 %), а у 2023 році порівняно з 2022 роком зменшився на 38 617 тис. грн. (37,3 %). Відповідно, чистий прибуток становив: у 2021 році – 30 375 тис. грн., у 2022 році – 61 597 тис. грн., у 2023 році – 22 980 тис. грн.

Рентабельність є відносним показником, що відображає рівень ефективності та доходності діяльності підприємства. Розрахунок показників рентабельності підприємства наведено в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Показники рентабельності

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Темп зміни, %	
	2021	2022	2023	2022р. від 2021р.	2023р. від 2022р.	2022р. до 2021р.	2023р. до 2022р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	30375	61597	302967	+31222	+241370	202,8	491,9
Середня сума загального капіталу, тис. грн.	285199	324448	287255,5	+39249	-371192,5	113,8	88,5
Середня сума оборотного капіталу, тис. грн.	186946	216832,5	181319,5	+29886,5	-33513,0	116,0	83,6
Середня сума основного капіталу, тис. грн.	91469,5	137442	178662	+45972,5	+41220	150,3	130,0
Виручка від реалізації, тис. грн.	447913	447390	374917	-523	-72473	99,8	83,8
Рентабельність, в % до:							
загального капіталу	10,7	137,7	105,5	+127	-32,2	1286,9	76,6
оборотного капіталу	16,2	18,9	167,1	+2,7	+148,2	116,7	884,1
основного капіталу	33,2	44,8	169,6	+11,6	+124,8	134,9	378,6
реалізації	6,8	13,8	80,8	+7,0	+67,0	202,9	585,5

Дані таблиці свідчать, що підприємство в 2021-2023 роках працювало рентабельно. У 2022 році порівняно з 2021 роком рентабельність зросла за такими показниками: загального капіталу – на 1286,9 %, оборотного капіталу – на 116,7 %, основного капіталу – на 134,9 %, реалізації – на 202,9 %. У 2023

році порівняно з 2022 роком рентабельність оборотного капіталу збільшилася на 884,1 %, основного капіталу – на 378,6 %, реалізації – на 585,5 %, але рентабельність загального капіталу зменшилася на 76,6 %.

Завершальним етапом аналізу є підсумкова оцінка узагальнюючих показників фінансово-господарської діяльності підприємства. Комплексний аналіз динаміки показників дозволяє об'єктивно оцінити результати фінансово-господарської діяльності та її ефективність. Основні економічні показники діяльності підприємства наведено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Фінансово-економічні показники діяльності підприємства

№	Показник	Один, вим.	Роки		
			2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6
1.	Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	447913	446867	302967
2.	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	368177	301434	233436
3.	Валовий прибуток	тис. грн.	79736	145433	69531
4.	Чистий прибуток	тис. грн.	30375	61597	22980
5.	Витрати (доходи) з податку на прибуток	тис. грн.	6872	14225	5038
6.	Рентабельність реалізованої продукції	%	21,7	48,2	29,8
7.	Фонд оплати праці	тис. грн.	45611	48779	42567
8.	Середньооблікова чисельність працюючих	чол.	151	142	122
9.	Середньомісячна заробітна плата одного працюючого	грн.	25171,6	28626,2	29075,8
10.	Продуктивність праці	тис. грн./особу	2966,3	3147,0	29075,8
11.	Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	148188,5	167525	177368
12.	Фондовіддача	грн./грн.	3,02	2,67	1,71
13.	Фондомісткість	грн./грн.	0,33	0,37	0,59
14.	Фондоозброєність	грн./грн.	981,4	1179,8	1453,8
15.	Фондорентабельність	%	20,5	36,8	12,9
16.	Середньорічна вартість оборотних активів	тис. грн.	186946	216832,5	181319,5
17.	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	-	2,39	2,06	1,67
18.	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	-	0,42	0,49	0,60
19.	Тривалість обороту	дні	151	175	216

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5	6
20.	Середньорічна вартість дебіторської заборгованості	тис. грн.	32755,5	69282,5	32755,5
21.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	обороты	13,67	6,45	9,25
22.	Середньорічна вартість кредиторської заборгованості	тис. грн.	90273	80076	59134,5
23.	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	-	4,96	5,58	5,12
24.	Власний капітал	тис. грн.	106657	168227	189097
25.	Загальна вартість активів	тис. грн.	342406	306490	268021
26.	Коефіцієнт автономії	-	0,31	0,55	0,71
27.	Коефіцієнт фінансової залежності	-	3,21	1,82	1,42
28.	Коефіцієнт маневрування власного капіталу	-	2,20	1,18	0,87
29.	Коефіцієнт фінансової стійкості	-	0,53	0,78	0,74
30.	Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	-	1,45	2,89	2,40

Як видно з таблиці, обсяг реалізованої продукції у 2022 році зменшився порівняно з 2021 роком на 1046 тис. грн., а у 2023 році – на 143900 тис. грн. проти 2022 року. Собівартість реалізованої продукції у 2022 році знизилася на 66743 тис. грн., а у 2023 році – на 67998 тис. грн. порівняно з попереднім роком. Валовий прибуток зріс у 2022 році на 65697 тис. грн., а у 2023 році – ще на 75902 тис. грн.

Фонд оплати праці у 2022 році зріс на 3168 тис. грн. порівняно з 2021 роком, але у 2023 році знизився на 6212 тис. грн. і становив: у 2021 році – 45611 тис. грн., у 2022 році – 48779 тис. грн., у 2023 році – 42567 тис. грн. Середньоспискова чисельність працівників зменшувалася: 151 особа у 2021 році, 142 – у 2022 році, 122 – у 2023 році. Разом із цим, середньомісячна заробітна плата зростала: у 2022 році порівняно з 2021 роком – на 3454,6 грн., у 2023 році – ще на 449,6 грн.

Середньорічна вартість основних засобів зростала щороку: у 2021 році – 148188,5 тис. грн., у 2022 році – 167525 тис. грн., у 2023 році – 177368 тис. грн. Фондовіддача, яка відображає обсяг продукції на одиницю засобів, знизилася: з

3,02 грн./грн. у 2021 році до 2,67 грн./грн. у 2022 році і до 1,71 грн./грн. у 2023 році.

ТОВ «ТЕХНОКАП УА» у 2021-2023 роках працювало прибутково та рентабельно, демонструючи позитивні результати фінансово-господарської діяльності.

Аналіз фінансової стабільності підприємства дозволяє оцінити його здатність погашати борги, рівень фінансової незалежності та відповідність активів і пасивів фінансово-господарським завданням.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, що відображає швидкість обігу коштів у розрахунках, у 2021 році перевищував норматив і становив 13,67. У 2022 та 2023 роках цей показник знизився до 6,45 та 9,25 відповідно, що свідчить про уповільнення обігу коштів.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості демонструє зміну обсягу комерційного кредиту. Протягом аналізованого періоду він залишався нижче нормативу, становлячи 4,96 у 2021 році, 5,58 у 2022 році та 5,12 у 2023 році.

Коефіцієнт автономії, що характеризує частку власного капіталу, зростав з 31 % у 2021 році до 55 % у 2022 році та 71 % у 2023 році. Це свідчить про зростання фінансової незалежності підприємства.

Коефіцієнт фінансової залежності, обернений до коефіцієнта автономії, зменшувався, що свідчить про зменшення залежності від позикових коштів: у 2021 році він становив 3,21, у 2022 році – 1,82, у 2023 році – 1,42.

Коефіцієнт маневрування власного капіталу, що показує частку власного капіталу, вкладеного в оборотні кошти, перевищував норматив: у 2021 році – 2,20, у 2022 році – 1,18, у 2023 році – 0,87.

Коефіцієнт фінансової стійкості, який характеризує частку активів, профінансованих за рахунок довгострокових джерел, залишався в межах нормативу: у 2021 році – 0,53, у 2022 році – 0,78, у 2023 році – 0,74.

Коефіцієнт поточної ліквідності свідчить про здатність підприємства погашати короткострокові зобов'язання. Він залишався в межах нормативу і становив: у 2021 році – 1,45, у 2022 році – 2,89, у 2023 році – 2,40.

Загалом, фінансовий стан підприємства стабільний. У період 2021–2023 років підприємство працювало прибутково та рентабельно.

Щодо природоохоронної діяльності, то ТОВ «ТЕХНОКАП УА» проводить усі виробничі процеси з урахуванням екологічних стандартів і вимог чинного законодавства. Продукція підприємства виготовляється з використанням інноваційних технологій, що забезпечують мінімальний вплив на довкілля. Однак у регіоні діяльності підприємства спостерігається негативний вплив промислових викидів, транспортної інфраструктури та інших зовнішніх факторів, які можуть погіршувати стан навколишнього середовища. Це спонукає підприємство приділяти особливу увагу заходам, спрямованим на зниження екологічного навантаження та сприяння сталому розвитку регіону.

2.2. Практичні аспекти ведення обліку виробничих запасів

У сучасних умовах ринкової економіки облік виробничих запасів відіграє ключову роль у забезпеченні ефективної діяльності підприємств. Виробничі запаси є важливим компонентом оборотних активів, оскільки вони забезпечують безперебійність виробничих процесів, формують основу для виготовлення продукції та значною мірою впливають на фінансові результати підприємства. Раціональна організація обліку запасів дозволяє не лише забезпечити контроль за їх рухом, але й оптимізувати витрати, підвищити конкурентоспроможність і забезпечити стабільний розвиток підприємства.

Облік виробничих запасів – це важлива складова бухгалтерського обліку підприємства, яка забезпечує контроль за станом та рухом запасів, правильністю їх оцінки та відображенням у фінансовій звітності. Ефективна організація обліку виробничих запасів дозволяє підприємству раціонально

використовувати ресурси, знижувати витрати та забезпечувати безперебійність виробничого процесу.

Для належної організації обліку важливо відповісти на питання: коли, звідки, скільки і на яку суму надійшли запаси; кому, коли і скільки відпущено; який залишок і як дотримуються ліміти.

Правильна організація обліку залежить від дотримання ряду передумов (рис. 2.9).

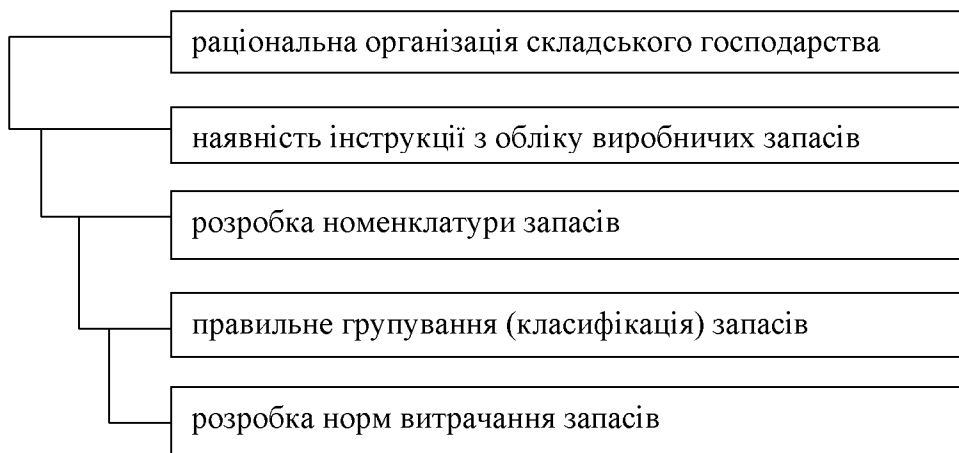

Рис. 2.9. Необхідні передумови правильної організації обліку запасів
Головні завдання обліку виробничих запасів узагальнені на рис. 2.10.

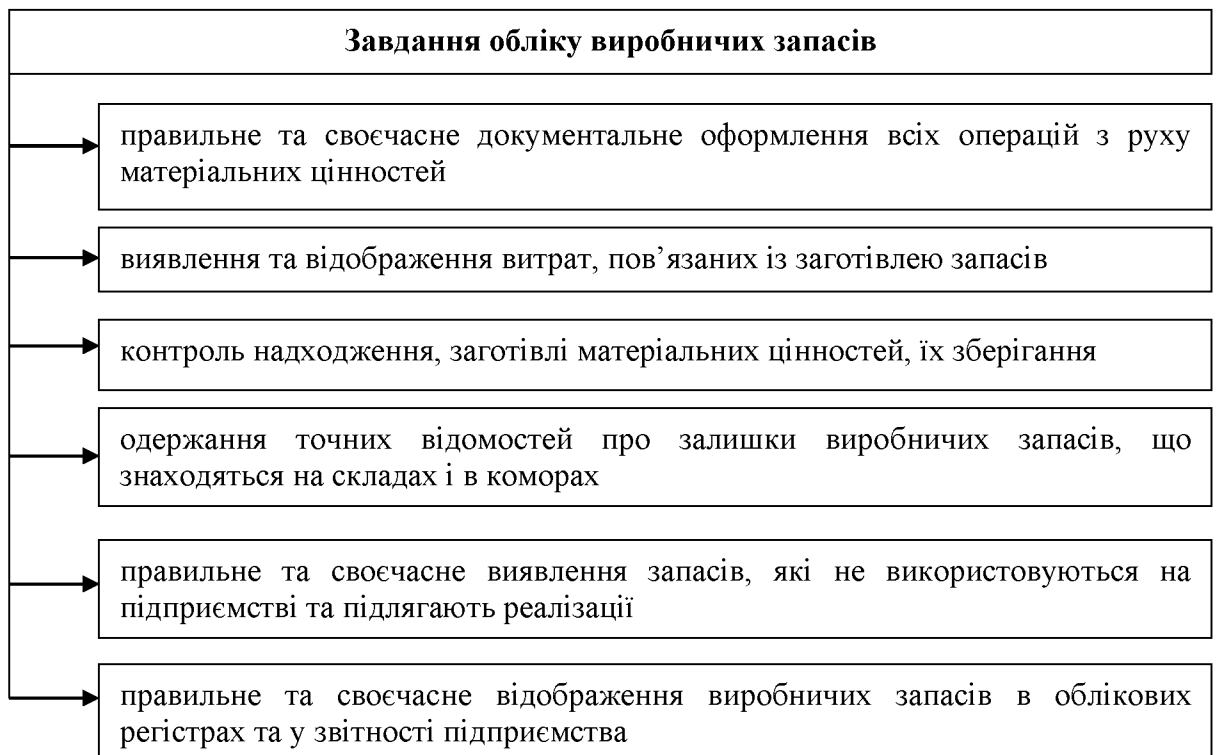

Рис. 2.10. Завдання обліку виробничих запасів на підприємстві

Правильна організація обліку виробничих запасів є основою ефективного управління ресурсами підприємства, що сприяє підвищенню його рентабельності та конкурентоспроможності.

Виробничі запаси можуть надходити з різних джерел: від постачальників, підзвітних осіб, після ліквідації основних засобів або інших активів.

Через відсутність законодавчо затверджених типових форм первинних документів, підприємства розробляють їх самостійно з урахуванням обов'язкових реквізитів, передбачених Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Серед таких реквізитів: назва документа, дата складання, назва підприємства, зміст і обсяг операції, посади та підписи відповідальних осіб.

У таблиці 2.12 наведено приклади типових первинних документів та їх характеристику, що застосовуються для обліку руху виробничих запасів.

Таблиця 2.12

Документальне оформлення операцій з виробничими запасами

Код форми	Назва форми	Коротка характеристика
1	2	3
М-1	Журнал обліку вантажів, що надійшли	В журналі відображається облік, а також здійснюється контроль за надходженням та оприбуткуванням матеріальних цінностей. Записи здійснюються відділом постачання на підставі товаро-транспортних документів, прибуткових ордерів та актів приймання матеріалів.
М-2	Довіреність	Бланк суворої звітності, що діє протягом 10 днів з моменту оформлення, який застосовується для одержання матеріальних цінностей від постачальника через довірену особу.
М-3	Журнал реєстрації довіреностей	У журналі реєструються видані довіреності та розписки про їх одержання.
М-4	Прибутковий ордер	Відображається облік матеріалів, що надходять на підприємство від постачальників або з переробки.
М-7	Акт приймання матеріалів	Оформляється при виявленні розбіжностей у кількості і якості виробничих запасів, що надійшли з даними супровідних документів, а також у разі приймання запасів без документів.
М-8	Лімітно-забірна картка №117	Оформлюється багаторазовий відпуск одного номенклатурного номера матеріалів на один місяць.
М-11	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів	Відображається рух матеріальних цінностей в межах підприємства та їх відпуску господарствам свого підприємства, які знаходяться за межами його території, а також стороннім організаціям.

Продовження таблиці 2.12

1	2	3
М-12	Картка складського обліку матеріалів	Застосовується для обліку руху матеріалів на складі за кожним видом та розміром.
М-14	Відомість обліку залишків матеріалів на складі	Актуальна для підприємств, які обліковують запаси за оперативно-бухгалтерським методом.
М-15	Акт про приймання устаткування	Відображається оформлення устаткування, що надійшло на склад для подальшого встановлення.
М-15а	Акт приймання-передачі устаткування до монтажу	Оформляється, якщо в момент надходження устаткування до монтажу підприємство ще не визначено, або воно не розпочало роботу.
М-17	Акт про вияв - лені дефекти устаткування	Відображаються дефекти, які були виявлені в процесі перевірки, монтажу або випробування устаткування.
М-19	Матеріальний звіт	Актуальний для будівельних організації у випадку, коли матеріально-відповідальною особою є начальник дільниці.
М-20	Накладна на відпуск товарно- матеріальних цінностей	Використовується для відображення відпуску матеріалів на сторону та слугує підставою для списання цих цінностей продавцем, оприбуткування одержувачем, а також для своєчасного обліку.
	Рахунок- фактура	Документ, який випикується постачальником на ім'я покупця відповідно до кожної конкретної партії відвантажених запасів.
1-ТН	Товарно- транспортна накладна	Використовується для відображення списання матеріальних цінностей у постачальника, для їх оприбуткування отримувачем та ведення первинного обліку в перевізника.
	Подорожній лист вантажного автомобіля (діє в межах України)	Є бланком суворої звітності та визначає роботу автомобіля й водія з моменту виїзду з автотранспортної установи і до самого повернення. Подорожнім листом користуються всі суб'єкти господарювання, які експлуатують вантажні та службові легкові автомобілі або для яких за попереднім замовленням здійснюється транспортне обслуговування.

Важливо зазначити, що надходження запасів також може оформлюватися за допомогою таких документів, як платіжні вимоги, платіжні вимоги зі специфікацією, товаро-транспортні накладні.

Для забезпечення якісного та своєчасного контролю складського обліку на підприємстві розпорядчим документом визначається відповідальна особа, яка підтверджує власним підписом перевірку запасів і виведення залишків по конкретних операціях.

Для обліку виробничих запасів використовується 2 клас Плану рахунків бухгалтерського обліку «Запаси», який містить активні, балансові рахунки (Рис. 2.11).

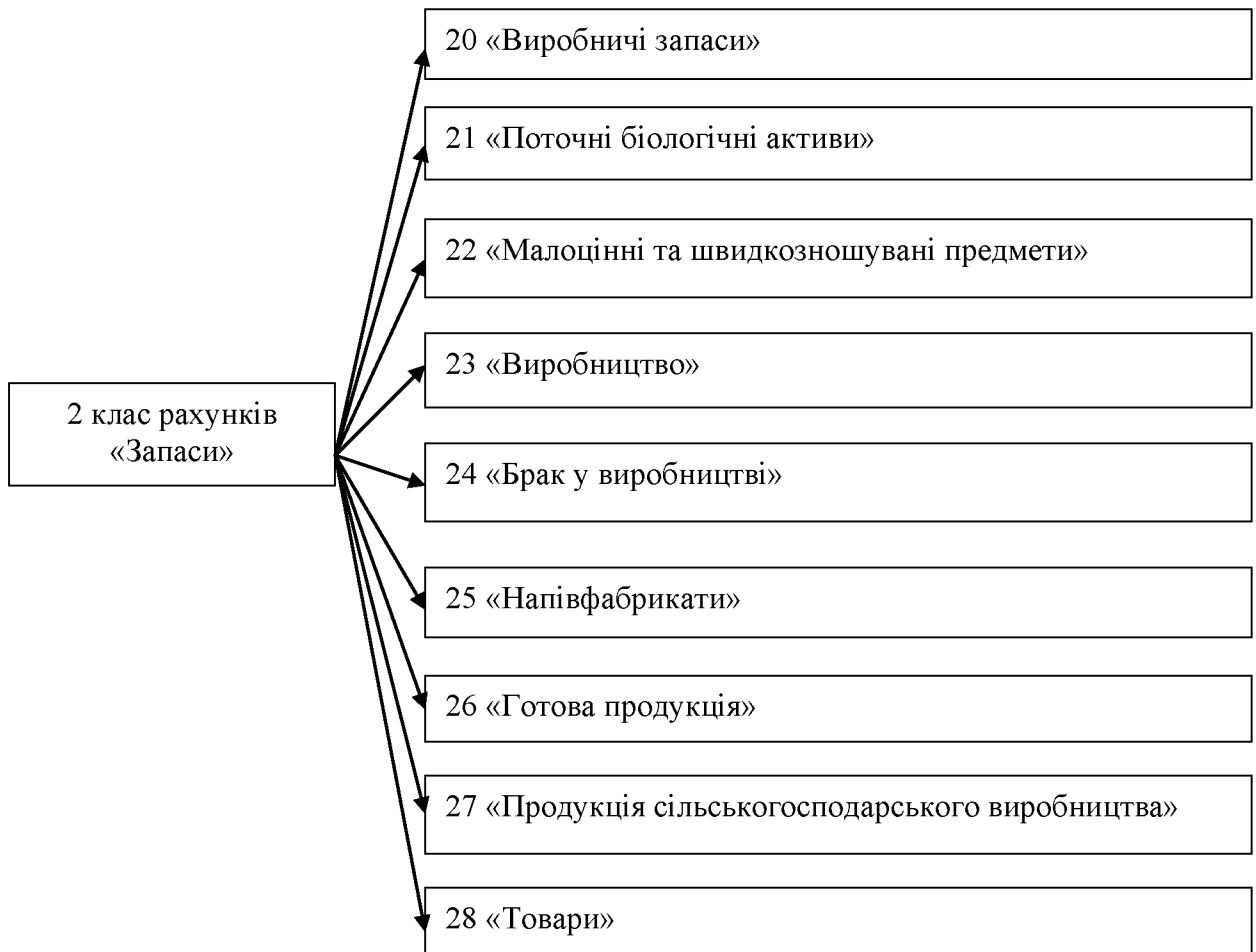

Рис. 2.11. Рахунки класу 2 «Запаси»

Для узагальнення інформації про наявність і рух виробничих запасів підприємства використовується рахунок 20. Цей активний рахунок призначений для обліку господарських операцій із запасами (Рис. 2.12).

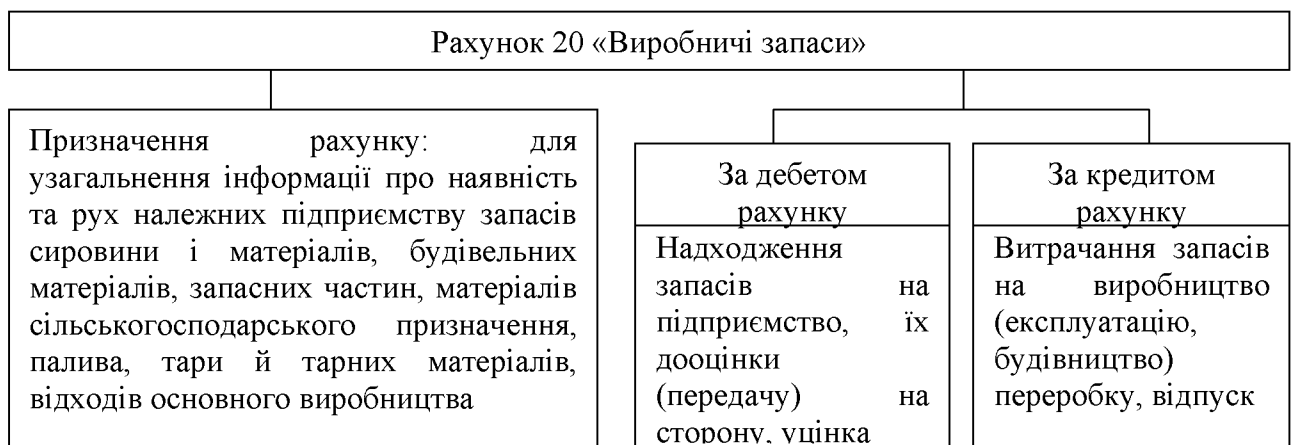

Рис.2.12. Призначення та побудова рахунку 20

Рахунок 20 має такі субрахунки, що відображені на рис. 2.13.

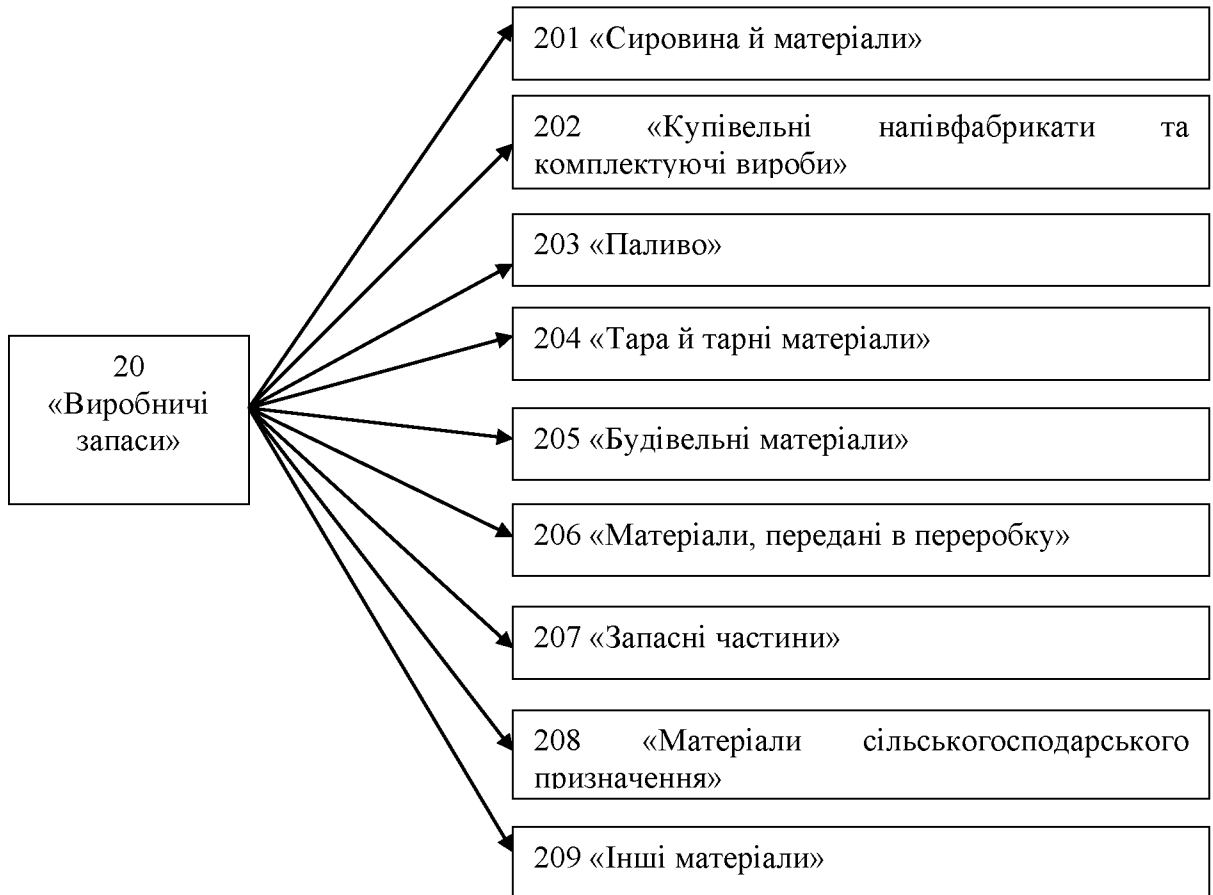

Рис. 2.13. Субрахунки виробничих запасів

Характеристика субрахунків рахунку 20 «Виробничі запаси» представлена в таблиці 2.13. Вона відображає класифікацію запасів за видами для точного обліку їх наявності та руху.

Таблиця 2.13

Характеристика субрахунків рахунку 20 «Виробничі запаси»

Назва	Призначення
1	2
201 «Сировина й матеріали»	Облік наявності та руху основних матеріалів та сировини, які є необхідними для створення продукції
202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»	Облік наявності та руху напівфабрикатів, які є придбаними для комплектації продукції на випуск, що потребують витрат з процесу їх збирання чи обробки
203 «Паливо»	Облік наявності та руху пального, яке використовується для експлуатації транспортних засобів та опалення тих чи інших нерухомостей.
204 «Тара й тарні матеріали»	Облік наявності та руху різноманітних видів тари чи матеріалів для їх виготовлення, крім випадків коли тара є господарськими інвентарем

Продовження таблиці 2.13

1	2
205 «Будівельні матеріали»	Облік наявності та руху матеріалів чи обладнання, які використовуються для будівництва або виготовлення потрібних конструкцій
206 «Матеріали, передані в переробку»	Облік наявності та руху переданих в процес переробки матеріалів, які потім входять до складу собівартості виготовлених з них виробів.
207 «Запасні частини»	Облік наявності та руху запасних частин, які використовуються в ремонтних роботах або заміни тих чи інших частин
208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»	Облік наявності та руху спеціальних добрив, за допомогою яких ведеться боротьба зі шкідниками. Також на цьому субрахунку відображаються необхідні для висаджування насіння.
209 «Інші матеріали»	Облік наявності та руху відходів виробництва чи браку.

Аналітичний облік запасів на підприємстві ведеться за допомогою аналітичних карток, книг складського обліку, сальдових та оборотних відомостей. Записи в ці реєстри здійснюються на основі первинних документів, які фіксують рух запасів. На рис. 2.14 представлено інформацію про ключові характеристики, за якими ведеться аналітичний облік.

Рис. 2.14. Порядок ведення аналітичного обліку запасів

На підприємстві аналітичний облік виробничих запасів ведеться за їх найменуваннями або однорідними групами. Групи запасів розподіляються за сортами, видами, типами, марками, розмірами. Кожному найменуванню та сорту присвоюється номенклатурний номер, внесений до реєстру – номенклатури-цінника, із зазначенням одиниці виміру та, за можливості, облікової ціни.

Кореспонденція бухгалтерських рахунків по обліку виробничих запасів наведена у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Кореспонденція бухгалтерських рахунків по обліку виробничих запасів

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
Облік надходження виробничих запасів			
1.	Переведено виробничі запаси з однієї номенклатурної групи до іншої, внаслідок помилкового зарахування в минулому	20	20
2.	Оприбутковано на склад виробничі запаси, виготовлені на підприємстві (або повернення невикористаних)	20	23
3.	Переведено до складу виробничих запасів готову продукцію та товари, які призначалися для реалізації	20	26, 27, 28
4.	Оприбутковано виробничі запаси, які придбані підзвітними особами	20	372
5.	Оприбутковано виробничі запаси у порядку внесків при формуванні статутного капіталу	20	40, 46
6.	Оприбутковано виробничі запаси у порядку пайових внесків, що передбачені установчими документами	20	41
7.	Відображено суму дооцінки виробничих запасів	20	423
8.	Відображено цільові надходження на підприємство у вигляді виробничих запасів	20	48
9.	Відображено надходження виробничих запасів від постачальників та підрядників та інших кредиторів	20	63, 68
10.	Відображено суму ПДВ (податковий кредит) за операцією 9	64	63, 68
11.	Оприбутковано надлишки виробничих запасів, виявлені в ході інвентаризації	20	719
12.	Відображено дохід від безоплатно отриманих виробничих запасів	20	718
Облік вибуття виробничих запасів			
13.	Спрямовано виробничі запаси на здійснення капітальних інвестицій з метою створення основних засобів	15	20
14.	Витрачено виробничі запаси на основне виробництво	23	20
15.	Списано виробничі запаси на витрати, пов'язані з виправленням браку	23	20
16.	Переведено виробничі запаси до складу товарів з метою їх подальшої реалізації	28	20
17.	Списано виробничі запаси на витрати, пов'язані з освоєнням виробництва нових видів продукції	39	20
18.	Списано виробничі запаси на загальновиробничі витрати	91	20
19.	Списано виробничі запаси на адміністративні витрати	92	20
20.	Списано виробничі запаси на витрати, пов'язані із збутом продукції	93	20
21.	Відображено собівартість реалізованих виробничих запасів	943	20
22.	Відображено суму уцінки виробничих запасів	946	20
23.	Відображено суму нестач виробничих запасів, яка підлягає врегулюванню	947	20
24.	Списано вартість виробничих запасів на витрати обслуговуючих виробництв	949	20
25.	Відображено вартість зіпсованих виробничих запасів внаслідок дії непереборної сили	991	20

Отже, правильна організація обліку виробничих запасів забезпечує підприємству не лише раціональне використання ресурсів, але й створює основу для його стійкого розвитку та конкурентоспроможності.

2.3. Пріоритетні напрями удосконалення обліку виробничих запасів

Ефективне управління виробничими запасами є ключовим фактором забезпечення стабільного функціонування підприємства. У сучасних умовах зростає необхідність впровадження інноваційних рішень для оптимізації обліку запасів, що сприятиме підвищенню оперативності прийняття управлінських рішень, зниженню витрат та підвищенню конкурентоспроможності.

Виробничі запаси є важливою складовою активів підприємства, забезпечуючи безперервність діяльності та економічну стабільність. Однак їх утримання потребує значних капіталовкладень, тому від організації та ведення обліку запасів залежить точність визначення прибутку, фінансовий стан і конкурентоспроможність підприємства.

Раціональне використання запасів є основою успішного здійснення виробничого процесу. Удосконалення обліку запасів може включати спрощення оформлення операцій з їх оприбуткування та витрачання. Наприклад, відпуск матеріалів можна оформляти за встановленим лімітом безпосередньо в картках складського обліку з підписом відповідальної особи, а також фіксувати внутрішнє переміщення цінностей у тих самих картках.

Для підвищення ефективності обліку матеріальних ресурсів у ринковій економіці необхідно вдосконалювати методологію бухгалтерського обліку. Своєчасне проведення інвентаризацій і контрольних перевірок сприяє збереженню матеріалів. На підприємстві має бути достатня кількість складських приміщень, оснащених необхідним обладнанням, що забезпечить належне приймання, зберігання та відпуск запасів [63].

Сучасні умови розвитку економіки диктують необхідність нових організаційних і методичних підходів до обліку виробничих запасів. Ці зміни

зумовлені переходом на ринкові відносини, міжнародні стандарти, а також активним впровадженням комп'ютерних технологій [76].

Поліпшення ресурсопостачання досягається через впорядкування первинної документації, використання типових уніфікованих форм, підвищення рівня автоматизації облікових робіт, забезпечення належного приймання, зберігання й витрат матеріалів. Важливим є впровадження ефективного контролю за дотриманням норм запасів і витрат матеріальних ресурсів, підвищення точності оперативного обліку руху напівфабрикатів і деталей у виробництві. Бухгалтерський облік має забезпечувати інформацію для виявлення резервів зниження собівартості продукції, оптимізації використання матеріалів і належного їх зберігання [41].

Доцільним є впровадження уніфікованих форм документації на всіх етапах обліку.

Отже, основні напрями удосконалення обліку виробничих запасів:

- Впровадження сучасних інформаційних технологій. Використання спеціалізованих програмних продуктів, таких як «1С: Бухгалтерія», SAP, ERP-системи, дозволяє автоматизувати процес обліку запасів, знизити ймовірність помилок, забезпечити оперативний доступ до даних та формування звітності. Інтеграція таких систем з іншими управлінськими процесами на підприємстві сприяє ефективному управлінню запасами.

- Оптимізація облікової політики. Розробка чітких внутрішніх регламентів щодо обліку запасів із врахуванням специфіки діяльності підприємства. Це включає визначення методів оцінки запасів, процедури документального оформлення руху запасів та критерії класифікації.

- Застосування системи кодування та маркування. Використання номенклатурних номерів і штрих-кодів для кожного виду запасів дозволяє спростити процес ідентифікації матеріалів на складах, зменшити час на інвентаризацію та знизити ймовірність пересортувань.

- Посилення контролю та інвентаризації. Регулярне проведення інвентаризації із застосуванням сучасних технологій, наприклад, RFID-міток,

сприяє забезпеченню достовірності облікових даних. Впровадження відповідальних систем внутрішнього контролю мінімізує ризики розкрадань і втрат.

- Використання аналітичних методів для планування потреб у запасах. Впровадження методів прогнозування дозволяє уникнути надлишкових запасів або дефіциту. Використання системи «ABC-аналізу» допомагає розподілити ресурси для обліку та управління запасами відповідно до їх значущості для підприємства.

- Розробка мотиваційної системи для персоналу. Запровадження системи заохочень для співробітників, відповідальних за облік та управління запасами, сприяє підвищенню точності обліку, зниженню втрат та поліпшенню дисципліни.

- Уніфікація первинних документів. Створення стандартизованих форм документів для оформлення операцій із запасами забезпечує чіткість і прозорість ведення обліку, полегшує перевірки та аудит.

Застосування вищезазначених заходів забезпечить підприємству:

- скорочення витрат, пов'язаних із зберіганням запасів;
- підвищення точності облікових даних;
- покращення оперативності управління запасами;
- мінімізацію ризиків помилок і втрат.

Таким чином, удосконалення обліку виробничих запасів сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства, покращенню його фінансових результатів та зміцненню конкурентних позицій на ринку.

Висновки до розділу 2

В умовах сучасної економіки виробничі запаси відіграють ключову роль у забезпеченні безперебійного функціонування підприємств. Вони є основою для здійснення виробничих процесів, формування собівартості продукції та визначення прибутковості діяльності. Раціональне управління виробничими

запасами сприяє ефективному використанню ресурсів, зниженню витрат та підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

Організація обліку виробничих запасів, як однієї з важливих складових бухгалтерського обліку, вимагає високої точності та системності. Сучасні вимоги до обліку потребують впровадження новітніх інформаційних технологій, вдосконалення документообігу та забезпечення повного і достовірного відображення руху запасів у звітності підприємства.

Аналіз теоретичних та практичних аспектів обліку виробничих запасів, визначення напрямів їх вдосконалення є важливими для формування стратегії розвитку підприємства.

Розділ, присвячений сучасному стану та удосконаленню обліку виробничих запасів, дозволяє зробити такі висновки:

Фінансово-економічна характеристика підприємства свідчить про ефективне управління виробничими ресурсами, що забезпечує його конкурентоспроможність на внутрішньому та міжнародному ринках. При цьому значна увага приділяється дотриманню екологічних стандартів, що сприяє зменшенню негативного впливу на довкілля.

Практичні аспекти обліку виробничих запасів на підприємстві включають використання активного рахунку 20 для обліку їхнього руху та наявності. Підприємство самостійно розробляє необхідну документацію з урахуванням законодавчих вимог, що дозволяє оптимізувати облік та покращити контроль за матеріальними ресурсами.

Пріоритетні напрями удосконалення обліку передбачають впровадження сучасних інформаційних технологій, спрощення документообігу, вдосконалення методологічної бази та підвищення рівня автоматизації облікових процесів. Це сприятиме не лише покращенню якості обліку, а й зниженню витрат підприємства.

Таким чином, комплексний підхід до організації та удосконалення обліку виробничих запасів забезпечує підвищення ефективності діяльності підприємства, сприяє його стабільному розвитку та конкурентоспроможності.

РОДІЛ 3.

АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ТОВ «ТЕХНОКАП УА»

3.1. Методичні прийоми аудиту виробничих запасів

Аудит виробничих запасів є важливою складовою загального аудиту підприємства. Його метою є встановлення достовірності облікових даних про наявність, рух та використання виробничих запасів, а також підтвердження відповідності цих операцій чинному законодавству та нормативним документам. Методичні прийоми аудиту визначають послідовність та способи здійснення аудиторської перевірки з урахуванням специфіки діяльності підприємства.

Аудит виробничих запасів – це одна з найскладніших і трудомістких ділянок облікової роботи, а також один із ключових етапів перевірки фінансової звітності підприємства.

Головною метою є забезпечення законності операцій із запасами та їх достовірного і правильного відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Аудиторська перевірка запасів спрямована на досягнення таких основних завдань:

- перевірка законності операцій з надходження, використання та списання запасів;
- оцінка достовірності відображення запасів в облікових регістрах і фінансовій звітності;
- аналіз відповідності застосованої облікової політики чинному законодавству та стандартам бухгалтерського обліку;
- виявлення помилок та можливих шахрайських дій, пов'язаних із обліком запасів;
- оцінка системи внутрішнього контролю над операціями із запасами.

На рис. 3.1 наведені основні завдання аудиторської перевірки виробничих запасів, які охоплюють як облікові, так і контрольні аспекти. Вони забезпечують комплексний підхід до аналізу даних та дозволяють аудитору сформулювати обґрунтований висновок.

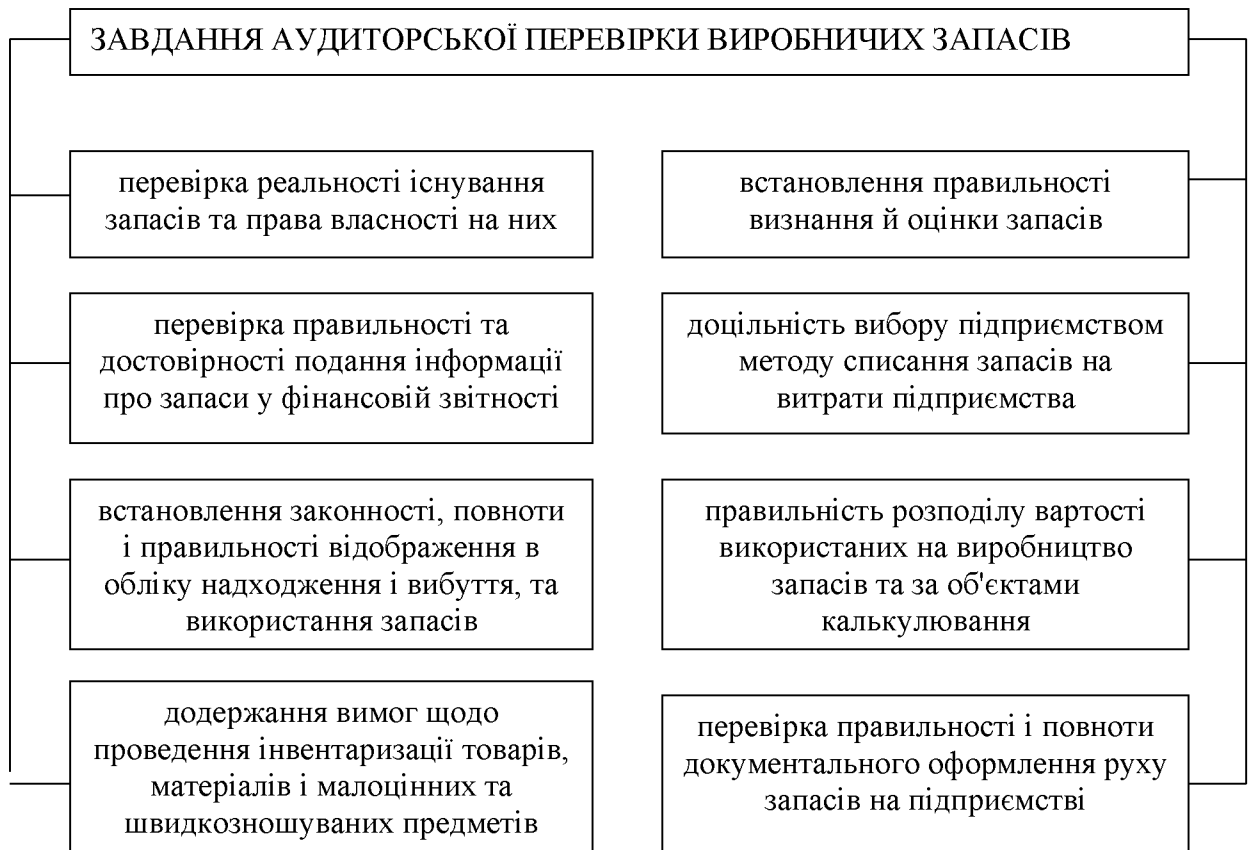

Рис. 3.1. Основні завдання аудиторської перевірки запасів

До предмета аудиту виробничих запасів належать документально відображені процеси та явища, пов'язані з рухом виробничих запасів, їх залишками, оцінкою, надходженням, використанням і списанням. Це охоплює всі аспекти операцій із запасами, які можуть впливати на їх облік, контроль та відображення у фінансовій звітності підприємства.

На рис. 3.2 представлено об'єкти аудиту запасів, які забезпечують аудитора необхідною інформацією для проведення аналізу і перевірки.

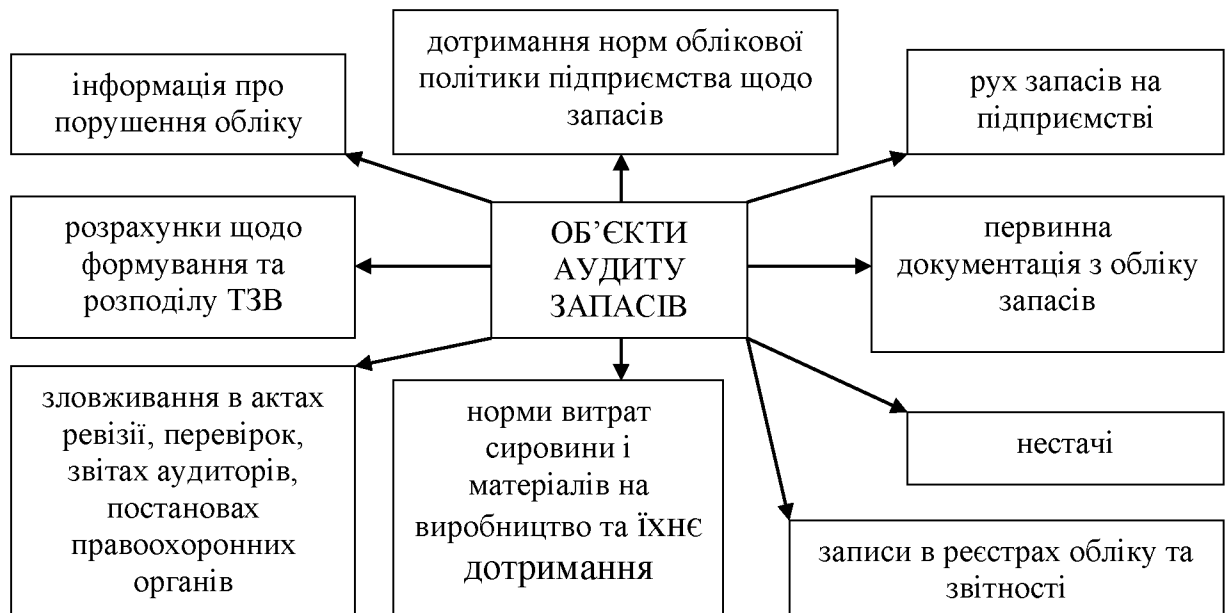

Рис. 3.2. Об'єкти аудиту запасів

Джерела інформації для здійснення аудиту запасів наведено у таблиці 3.1, яка містить перелік документів, що забезпечують аудитора необхідними даними для перевірки правильності обліку, руху та залишків запасів на підприємстві. Ці документи включають як первинні облікові форми, так і аналітичні та синтетичні реєстри бухгалтерського обліку [67].

Таблиця 3.1

Джерела інформації для аудиту запасів

№	Вид джерела інформації	Найменування
1	2	3
1	Первинні документи по обліку запасів	Накладні, рахунки-фактури, картки складського обліку, прибуткові ордери, накладні-вимоги на відпуск, лімітно-забірні карти
2	Аналітичні реєстри обліку запасів	Відомості аналітичного облік запасів, звіти матеріально-відповідальних осіб
3	Реєстри синтетичного обліку запасів	Головна книга, відомості руху запасів, журнали №3,5,6
4	Фінансова звітність підприємства	Баланс (Звіт про фінансовий стан), Примітки до річної фінансової звітності

Ефективна організація аудиту запасів передбачає виконання ряду послідовних етапів, які забезпечують всебічну та об'єктивну перевірку. Ці етапи включають підготовчі заходи, аналіз первинних документів, перевірку

оцінки запасів, виявлення недоліків і підготовку аудиторського висновку. На рис. 3.3 детально показана послідовність проведення аудиту запасів, що дозволяє аудиторам чітко дотримуватись встановленого алгоритму дій для досягнення поставлених завдань.

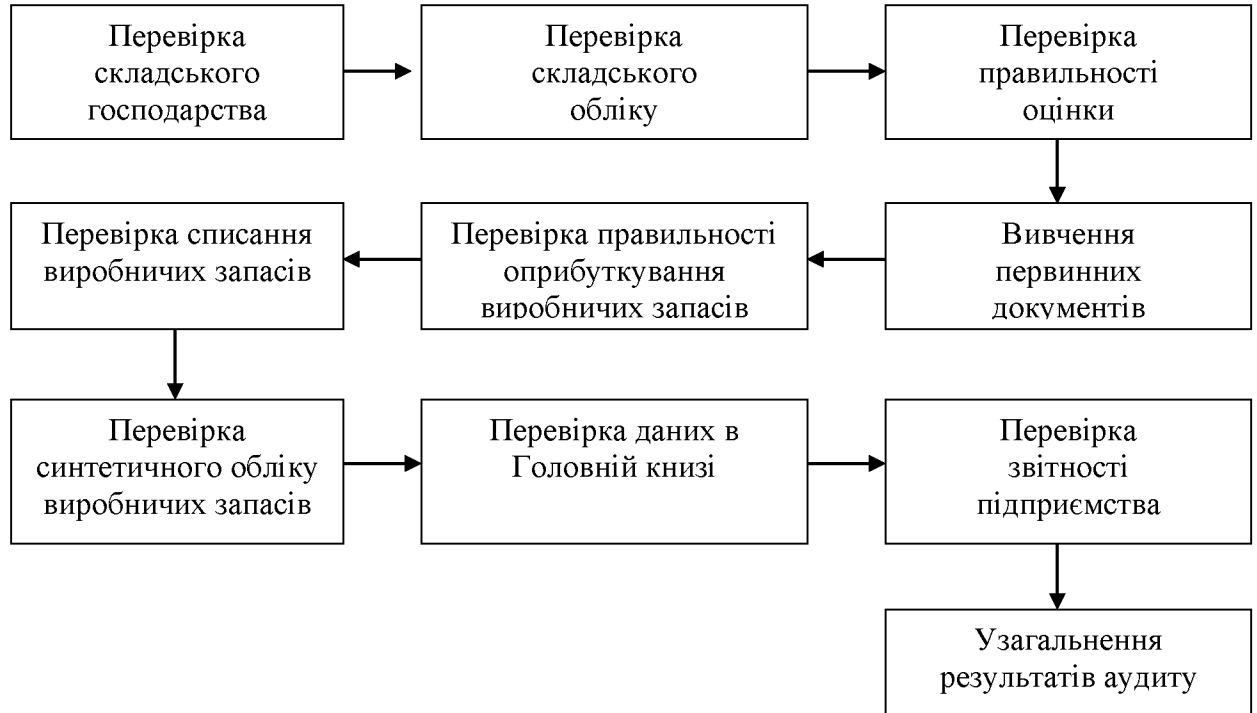

Рис. 3.3. Алгоритм проведення аудиту виробничих запасів

Аудитор застосовує документальні та фактичні методи перевірки виробничих запасів, що забезпечує комплексну оцінку їх стану та відповідність законодавству й внутрішній політиці підприємства. У таблиці 3.2 наведено основні методи перевірки відповідно до етапів аудиту, що сприяє структурованості аудиторських процедур.

Таблиця 3.2

Методи аудиторської перевірки виробничих запасів [71, с. 135]

№	Етап аудиту	Метод аудиту
1	2	3
1	Аудит організації обліку прямих матеріальних витрат	Суцільна документальна перевірка
2	Перевірка правильності оцінки виробничих запасів, які включені до собівартості продукції	Вибіркова документальна перевірка
3	Перевірка обґрунтованості віднесення запасів до складу прямих виробничих затрат на виробництво продукції	Вибіркова документальна перевірка

Продовження таблиці 3.2

1	2	3
4	Перевірка вірогідності списання на виробництво матеріалів	Вибіркова документальна перевірка
5	Перевірка якісних показників списаних на виробництво запасів	Вибіркова фактична перевірка
6	Перевірка дотримання норм з відпуску запасів	Комбінована документальна перевірка
7	Перевірка правильності оцінки, використання і списання зворотних відходів та вторинної сировини	Вибіркова документальна та фактична перевірка
8	Перевірка синтетичного і аналітичного обліку виробничих запасів	Комбінована документальна перевірка

Аудиторська перевірка обліку виробничих запасів розпочинається з розробки детального плану із зазначенням строків виконання. Основні етапи проведення аудиту виробничих запасів відображені на рис. 3.4.

Рис. 3.4. Етапи проведення аудиту виробничих запасів

На початковому етапі аудиту аудитор ознайомлюється з діяльністю клієнта, аналізує вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на підприємство для оцінки властивого ризику. Далі оцінюється система внутрішнього контролю для визначення ризику контролю. На основі цих оцінок планується кількість аудиторських процедур, після чого складається план аудиту, що включає етапи перевірки, аудиторські процедури, виконавців і строки.

Перелік аудиторських процедур для перевірки запасів зображено на рис. 3.5.

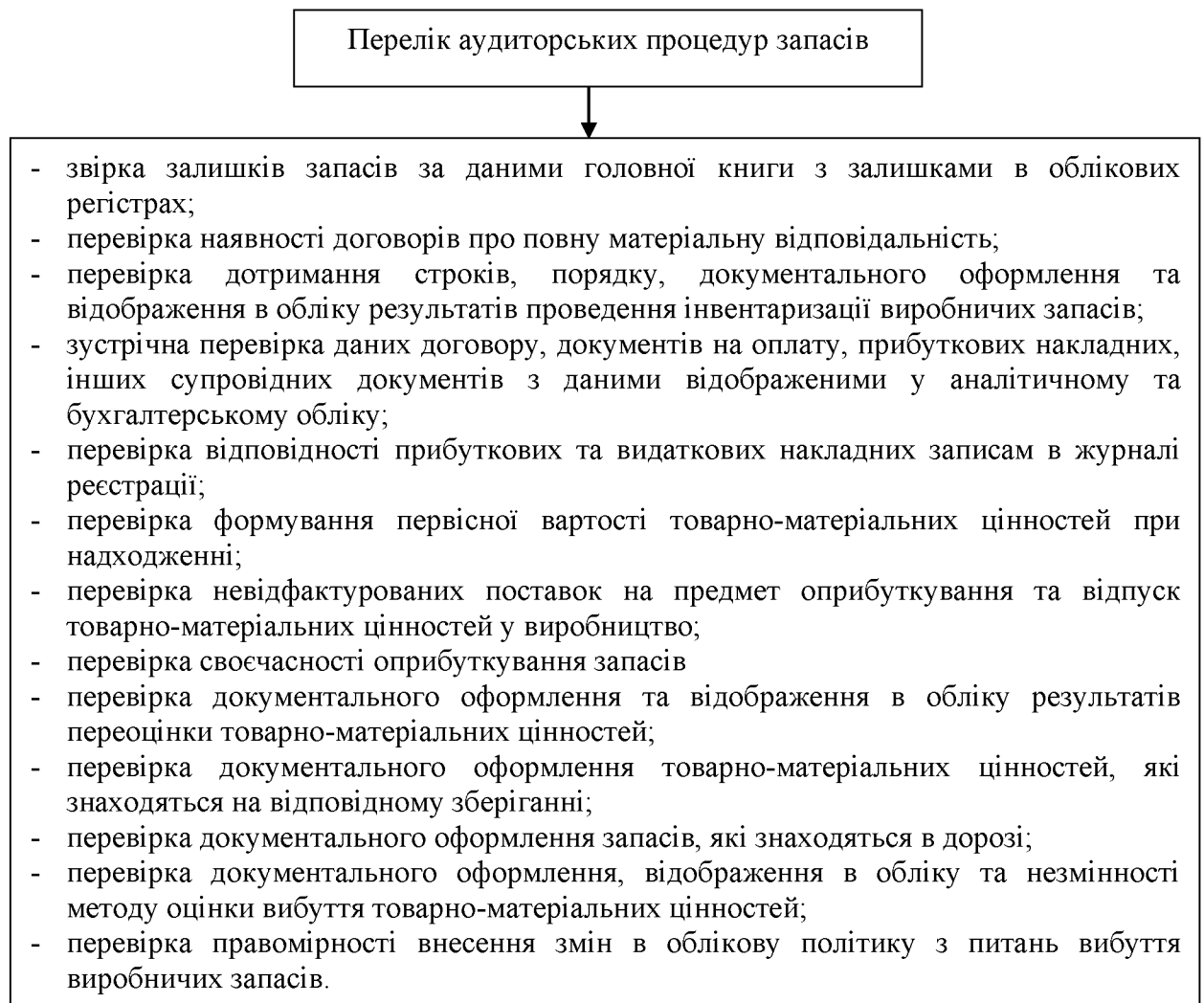

Рис. 3.5. Перелік аудиторських процедур запасів

Документування плану аудиту має бути достатнім для відображення характеру, часу та обсягу процедур оцінки ризиків і подальших процедур для кожного суттєвого класу операцій, залишків на рахунках та розкриттів,

відповідно до оцінених ризиків [78, с. 385]. На основі плану аудитор складає програму перевірки.

Програма аудиту запасів повинна включати дослідження стану збереження матеріальних цінностей, нормування витрат, правильності оприбуткування та оцінювання покупних запасів, а також використання їх у виробництві. При складанні програми аудитор враховує такі аспекти:

- оцінки ризику суттєвих викривлень;
- рівень необхідної впевненості під час отримання доказів;
- терміни виконання тестів контролю та процедур по суті;
- можливість заміни працівників, технічну або методичну допомогу;
- кількість асистентів;
- потребу залучення інших аудиторів або експертів [78, с. 387].

За необхідності під час перевірки програма та план можуть бути переглянуті, і такі зміни мають бути задокументовані. Отже, програма аудиту деталізує загальний план і забезпечує його практичну реалізацію.

Організацію аудиту запасів доцільно починати з перевірки своєчасності та повноти проведення їх інвентаризації, що є важливим етапом у забезпеченні точності облікових даних [78, с. 388]. Далі аудитору необхідно дослідити процес надходження запасів, зокрема, перевірити:

- повноту оприбуткування запасів у бухгалтерському обліку;
- відповідність кількісних і якісних показників за приймальними документами, складеними матеріально відповідальними особами;
- облік запасів, які надійшли без супровідних документів.

Закріплення матеріальної відповідальності перевіряється шляхом аналізу договорів про повну матеріальну відповідальність, укладених між адміністрацією та працівниками. Також оцінюється дотримання норм витрат сировини та матеріалів у виробництві.

На наступному етапі перевіряється встановлена методика оцінки запасів, закріплена в обліковій політиці підприємства [78, с. 391]. Особлива увага приділяється методу оцінки запасів під час їх списання. Перевірка відпуску

запасів стороннім особам включає аналіз підстав для відпуску, умов реалізації та даних первинних документів [78, с. 394].

Окремо досліджуються причини негативних явищ, таких як нестачі чи збитки. Аналізується розмір невиробничих витрат, встановлюються відповідальні особи, а також обґрунтованість розміру збитків, підтверджена даними бухгалтерського обліку та іншими доказами. Перевіряється правильність визначення матеріальної відповідальності працівників та її відшкодування.

Типовими помилками в операціях із виробничими запасами є:

- незадовільна організація складського господарства;
- завищення собівартості матеріалів;
- порушення правил приймання вантажів та неповне оприбуткування запасів;
- нераціональне використання матеріалів і порушення норм їх відпуску;
- недотримання правил інвентаризації (порушення строків, низька якість, недбале оформлення документів);
- нестача, надлишок, привласнення ТМЦ;
- помилки у визначенні сум уцінок, дооцінок і їх відображення в обліку;
- незадовільне ведення бухгалтерського обліку [85].

Аудитор повинен зафіксувати виявлені відхилення у робочих документах, встановити їх суттєвість та період виникнення. До документації додаються докази у вигляді копій первинних документів чи реєстрів.

Можливі порушення П(С)БО 9 «Запаси» зазначено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Перелік порушень в обліку з запасами

№	Можливі порушення	Пункти П(С)БО, що порушуються
1	2	3
1.	Неправильне визначення первісної вартості запасів при їх придбанні: завищення первісної вартості; витрати що включені до первісної вартості, документально не обґрунтовані або не передбачені П(С)БО 9	п.п. 9.14

Продовження таблиці 3.3

1	2	3
2.	Включення адміністративних витрат до первісної вартості готової продукції	п.10
3.	Застосування кількох методів оцінки при відпуску запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання	п.16
4.	Неправильне визначення норм витрат на одиницю продукції	п.21
5.	Неправильний розрахунок торгівельної надбавки на реалізовані товари	п.22
6.	Відображення в балансі (на балансовому рахунку 22) вартості МШП, які передані в експлуатацію (завищення вартості активів); відсутність або неналежна організація оперативного кількісного обліку переданих в експлуатацію МШП	п.23
7.	Неналежна організація обліку сум уцінки, що підлягають відшкодуванню винними особами	п.28
8.	Приведення дооцінки запасів після їх уцінки до чистої вартості реалізації на суму, що перевищує первісну вартість (завищення вартості активів, порушення принципу обачності)	п.28

Отже, аналіз особливостей та методичних аспектів аудиту запасів на підприємстві дав змогу зробити висновок, що аудит виробничих запасів забезпечує перевірку достовірності та об'єктивності їх відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Це дозволяє надати користувачам фінансової інформації підтверджені дані, які слугують основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Впровадження комплексного підходу до аудиту виробничих запасів дозволяє виявити можливі порушення у веденні обліку, оптимізувати систему управління запасами та підвищити ефективність використання ресурсів підприємства.

3.2. Оцінка результатів аудиту виробничих запасів

Оцінка результатів аудиту виробничих запасів є важливим етапом аудиторської перевірки, оскільки дозволяє узагальнити зібрані дані та надати обґрунтовані висновки щодо достовірності відображення операцій з виробничими запасами у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності підприємства.

На цьому етапі аудитор аналізує результати всіх проведених процедур, враховуючи виявлені відхилення, помилки або порушення. Головною метою є встановлення відповідності відображення операцій із запасами вимогам чинного законодавства, обліковій політиці підприємства та П(С)БО.

ТОВ «ТЕХНОКАП УА» не зобов'язане проводити щорічний обов'язковий аудит і наразі не користується послугами аудиторських фірм, однак його проведення є доцільним.

Аудитор має оцінити достовірність даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності щодо виробничих запасів, їх відповідність нормам законодавства та П(С)БО. Для цього використовують інформацію з фінансової звітності.

На першому етапі аудиту важливе планування. Суцільна перевірка виробничих запасів є недоцільною через значні трудові й матеріальні витрати. Тому рекомендується оцінити систему внутрішнього контролю підприємства та, залежно від її результатів, визначити обсяг перевірок. За надійної системи можна обмежитися вибірковими процедурами для підтвердження достовірності облікових даних.

Вивчення та оцінка внутрішнього контролю й системи бухгалтерського обліку виробничих запасів передбачає проведення тестування, яке дозволяє виявити як слабкі, так і сильні сторони об'єкта дослідження.

Тести системи контролю використовуються для отримання аудиторських доказів щодо відповідності структури та ефективності функціонування облікових і контрольних систем підприємства. Це передбачає застосування певних методів і процедур аудитором для оцінки ефективності функціонування системи обліку та внутрішнього контролю.

Тест внутрішнього контролю – це метод аудиторської перевірки, що дозволяє оцінити ефективність системи контролю на підприємстві. Він необхідний для визначення обсягу та змісту подальших аудиторських процедур.

Мета тестування:

- виявити слабкі місця у системі контролю за наявністю та рухом запасів;
- оцінити ризик контролю для визначення обсягу подальших перевірок;
- переконатися у дотриманні політики підприємства щодо виробничих запасів.

Під час тестування аудитори перевіряють такі аспекти:

- розподіл обов'язків між працівниками, які відповідають за облік, приймання, зберігання та відпуск запасів;
- наявність та правильність оформлення первинних документів;
- своєчасність і повноту проведення інвентаризації запасів;
- дотримання встановлених норм і лімітів під час використання запасів;
- забезпечення збереження запасів на складах, наявність договорів про матеріальну відповідальність.

Результати тестування внутрішнього контролю дозволяють аудитору оцінити ризик контролю та визначити необхідність додаткових процедур перевірки.

Тест системи внутрішнього контролю запасів підприємства представлено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Тест внутрішнього контролю запасів ТОВ «ТЕХНОКАП УА»

№ з/п	Зміст питань	Варіанти відповіді		
		Так	Ні	Інформація відсутня
1	2	3	4	5
1	Чи відповідає зберігання виробничих запасів вимогам щодо належного зберігання: охорона, страхування (технологічні умови, необхідні пристосування, запобігання псуванню) тощо?	+		
2	Чи закріплені виробничі запаси, що знаходяться на складі і в експлуатації, за особами, відповідальними за їх зберігання і використання?	+		
3	Чи ведеться облік виробничих запасів у розрізі місць зберігання та підзвітних осіб?	+		
4	Працівників, безпосередньо пов'язаних із збереженням та відпуском виробничих запасів, зобов'язують брати відпустку, призначають на час відпустки інших осіб, здійснюють передачі, інвентаризації?		+	

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4	5
5	Доступ до інформаційної бази за виробничими запасами є лише в осіб, для яких це пов'язано з посадовими обов'язками?	+		
6	Періодичність проведення інвентаризації: - 1 раз на рік частіше 1-го разу на рік рідше 1-го разу на рік	+		
7	Чи відображаються в обліку результати інвентаризації?	+		
8	Чи виявлені у звітному періоді факти крадіжки та псування виробничих запасів і на яку суму?		+	
9	Чи списувалися за нормами природний убуток виробничих запасів та яка їх сума?		+	
10	Чи проводиться звірка даних реєстрів бухгалтерського обліку виробничих запасів з даними Головної книги?	+		
11	Чи здійснюється контроль за своєчасністю пред'явлення претензій за якістю та кількістю одержаних виробничих запасів?		+	
12	Чи проводиться контроль за несвоечасно зданими невикористаними дорученнями?	+		
13	Чи проводиться контроль за фактами списань від псування та знищення виробничих запасів?		+	
14	Чи проводиться контроль за точністю підрахунку кількості виробничих запасів, що надійшли з даними первинних документів?	+		
15	Чи виключаються із підрахунків виробничі запаси, які є в наявності, але право власності належить іншим?			+

За результатами тестування аудитор складає план і програму аудиту виробничих запасів. Кількість аудиторських процедур залежить від оцінки системи внутрішнього контролю: чим вона вища, тим менше процедур необхідно. Результати тестування допомагають обрати спосіб організації аудиту: суцільний, вибірковий чи комбінований. Найефективнішою вважається вибіркова перевірка.

Попереднє планування на початковій стадії аудиту ґрунтується на вивченні особливостей бізнесу клієнта та загального стану підприємства. Наступним етапом є складання плану аудиту запасів, який деталізує характер, час та обсяг процедур, необхідних для отримання достатніх аудиторських доказів і зменшення ризику до прийнятно низького рівня.

План аудиту – це загальний документ, що визначає стратегію аудиторської перевірки та основні завдання, які потрібно виконати для досягнення мети аудиту.

План аудиту підлягає документуванню та затверджується до початку виконання процедур. Його формат залежить від складності підприємства та суттєвості перевірки. У процесі аудиту план може коригуватися у разі зміни обставин, що забезпечує його гнучкість та актуальність (Таблиця 3.5).

Таблиця 3.5

План аудиту виробничих запасів
Організація, що перевіряється ТОВ «ТЕХНОКАП УА»
Період перевірки 7.03.24-14.03.24

№ з/п	Заплановані види робіт	Період проведення	Виконавець
1	2	3	4
1	Перевірка фактичної наявності та стану збереження запасів	07.03.2024	аудитор
2	Перевірка документального оформлення договорів про матеріальну відповідальність на підприємстві	08.03.2024	аудитор
3	Перевірка організації аналітичного обліку надходження запасів	09.03.2024	аудитор
4	Перевірка організації аналітичного обліку списання запасів	10.03.2024	аудитор
5	Перевірка правильності обліку надлишків та нестач запасів	11.03.2024	аудитор
6	Перевірка правильності відображення залишків запасів	12.03.2024	аудитор
7	Перевірка відповідності даних аналітичного обліку запасів з бухгалтерськими регістрами та фінансовою звітністю	13.03.2024	аудитор
8	Узагальнення результатів перевірки	14.03.2024	аудитор

План аудиту є основою для детальної програми аудиту, що містить конкретні завдання та процедури.

Програма аудиту є детальним робочим документом, що конкретизує завдання, обсяг та методи аудиторської перевірки на основі загального плану.

Основні завдання програми аудиту:

- перевірка наявності та збереження виробничих запасів;

- оцінка правильності оприбуткування запасів;
- контроль дотримання норм витрат сировини та матеріалів;
- перевірка достовірності оцінки запасів у фінансовій звітності.

Програма документально оформлюється і містить послідовний перелік аудиторських дій, що дозволяє забезпечити структурований підхід до перевірки виробничих запасів (таблиця 3.6).

Таблиця 3.6

Програма аудиту виробничих запасів
Організація, що перевіряється ТОВ «ТЕХНОКАП УА»
Період перевірки 7.03.24-14.03.24

№ з/п	Перелік процедур	Період проведення процедур перевірки	Виконавець	Назва робочих документів	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Перевірка фактичної наявності та стану збереження запасів	07.03.2024	Аудитор	Відомості інвентаризації	Провести інвентаризацію
2	Перевірка документального оформлення договорів про матеріальну відповідальність на підприємстві	08.03.2024	Аудитор	Договори, трудові книжки	Нормативно-правова перевірка
3	Перевірка організації аналітичного обліку надходження запасів	09.03.2024	Аудитор	Акти, прибуткові ордери, накладні, акти про приймання матеріалів, товарні чеки, оборотно-сальдова відомість по рах. 20 тощо	Вибіркова перевірка первинних документів
4	Перевірка організації аналітичного обліку списання запасів	10.03.2024	Аудитор	Видаткові накладні, лімітно-забірні картки, оборотно-сальдова відомість по рах. 20	Дані реєстрів обліку звірити первинними документами, звірити підсумки

Продовження таблиці 3.6

1	2	3	4	5	6
5	Перевірка правильності обліку надлишків та нестач запасів	11.03.2024	Аудитор	Акт інвентаризації, оборотно-сальдова відомість	Опитати винних осіб
6	Перевірка правильності відображення залишків запасів	12.03.2024	Аудитор	Оборотно-сальдові відомості по рах. 20-28	Арифметична перевірка
7	Перевірка відповідності даних аналітичного обліку запасів з бухгалтерськими регістрами та фінансовою звітністю	13.03.2024	Аудитор	Баланс (ф.№1, Оборотно-сальдові відомості по рах. 20	Зіставлення даних балансу з підсумками регістрів по рах. 20,
8	Узагальнення результатів аудиту	14.03.2024	Аудитор	Аудиторський звіт	Надати керівництву необхідні рекомендації

Під час перевірки аудитор може коригувати план проведення аудиту. Після завершення перевірки підбиваються підсумки, а керівництво підприємства отримує письмову інформацію про недоліки в обліку та внутрішньому контролі, які можуть вплинути на звітність, разом із пропозиціями щодо їх усунення.

Аудиторський висновок є підсумковим документом, який завершує процес аудиторської перевірки і має на меті довести користувачам фінансової звітності результати перевірки достовірності обліку та звітності підприємства. Цей документ є офіційним підтвердженням об'єктивності даних і відповідає вимогам законодавства та стандартів аудиту.

Аудиторський висновок відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості фінансової звітності підприємства, адже надає незалежну і професійну оцінку стану обліку та дотримання нормативних вимог. Він слугує основою для прийняття рішень керівництвом, інвесторами та іншими зацікавленими сторонами, сприяючи підвищенню довіри до підприємства і його фінансових результатів. У висновку відображаються як сильні сторони, так і виявлені

недоліки системи обліку, що дозволяє підприємству вчасно коригувати свої дії та підвищувати ефективність управління.

Таким чином, аудиторський висновок не лише підсумовує результати перевірки, а й має стратегічне значення для подальшого управління підприємством та взаємодії з партнерами.

За результатами аудиторської перевірки фінансової (бухгалтерської) звітності щодо запасів підприємства було встановлено таке.

Аудиторський висновок

За результатами проведення аудиту виробничих запасів

Аудитором: Петренком Олександром Михайловичем

Сертифікат аудитора № А 0453267, виданий рішенням Аудиторської палати

України № 120 від 20.06.2017 р.

Фірма: ТОВ «Фінанс-Аудит»

За даними фінансового обліку і звітного періоду: з 01 січня 2023 р. до 31 грудня 2023 р.

Перевірена документація: товарно-транспортні накладні; вимоги, накладні, лімітно-забірні картки; акти приймання матеріалів; супроводжувальні та розрахунково-платіжні документи постачальників; доручення, журнали реєстрації доручень; митні декларації; документи, що обґрунтовують купівельну ціну та первісну вартість запасів; матеріали інвентаризації; картки складського обліку; матеріальні звіти, журнал-ордер № 5, Головна книга; баланс підприємства; форми звітності; розрахунки природних втрат; акти псування.

Нормативна база:

Аудитор керувався законодавством України у сфері бухгалтерського обліку, фінансової звітності та оподаткування, встановленим порядком ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, а також міжнародними стандартами аудиту.

Результати перевірки:

Надана інформація достовірно відображає реальний склад активів (запасів) та пасивів підприємства.

Облік запасів здійснювався відповідно до вимог П(С)БО 9 «Запаси».

Протягом звітного періоду методи оцінки товарно-матеріальних цінностей відповідали чинним нормативно-правовим актам і були незмінними. Матеріальні цінності обліковувались за ціною придбання.

При вибутті запасів використовувався метод середньозваженої собівартості.

Одиницею обліку запасів було кожне найменування цінностей.

Оприбуткування матеріальних цінностей здійснювалось матеріально відповідальними особами з оформленням відповідних прибуткових документів.

За звітний період облік операцій з придбання та використання запасів проводився без порушень.

Станом на 31.12.2023 р. вартість виробничих запасів становить 85705 тис. грн.

Висновок:

Господарсько-фінансова діяльність підприємства здійснюється відповідно до чинного законодавства. Прийнята система бухгалтерського обліку відповідає законодавчим і нормативним вимогам.

Фінансова звітність складена на основі достовірних даних бухгалтерського обліку та об'єктивно відображає фінансовий стан підприємства станом на 31 грудня 2023 року за результатами операцій, проведених у період з 01 січня 2023 року до 31 грудня 2023 року.

Петренко О.М.

ТОВ «Фінанс-Аудит»

Отже, планування та організація аудиту запасів включає розробку загального плану та програми аудиту, які підвищують рівень контролю та ефективність перевірки операцій з виробничими запасами. Проведений аудит засвідчив, що бухгалтерський облік на підприємстві відповідає чинному

законодавству, а значних порушень чи помилок, що могли б вплинути на фінансову звітність, не виявлено.

Оцінка результатів аудиту виробничих запасів дозволяє сформулювати об'єктивний висновок про достовірність облікових даних і фінансової звітності, а також виявити проблемні аспекти обліку запасів на підприємстві. Належна організація цього етапу є запорукою ефективного завершення аудиторської перевірки та надання якісних рекомендацій для вдосконалення обліку виробничих запасів.

3.3. Напрями оптимізації аудиту виробничих запасів на підприємстві

Сучасні економічні умови України та діяльність підприємств у середовищі невизначеності й ризиків вимагають від керівництва прийняття обґрунтованих рішень щодо забезпечення фінансової безпеки. Постійний моніторинг цього аспекту сприяє стабільності функціонування та досягненню стратегічних цілей підприємства. Одним з основних показників фінансової безпеки є платоспроможність, тому вдосконалення аудиту виробничих запасів стає важливим для мінімізації ризиків її втрати. Однак чинне бухгалтерське законодавство не розглядає ризик втрати платоспроможності як об'єкт обліку та аудиту, обмежуючись лише відображенням фактів господарської діяльності, спричинених впливом цього ризику.

Виробничі запаси є однією з найважливіших складових активів підприємства, оскільки вони визначають ритмічність виробничого процесу, економічну стабільність і здатність підприємства виконувати зобов'язання перед партнерами та клієнтами.

Поряд із цим, аудит виробничих запасів стає важливим інструментом контролю за достовірністю відображення господарських операцій у фінансовій звітності, забезпечення економічної безпеки підприємства та виявлення резервів для покращення діяльності. Вдосконалення аудиту виробничих запасів

потребує впровадження новітніх підходів, які враховують специфіку підприємства, ризики та сучасні виклики ринку.

Для вдосконалення аудиту виробничих запасів і врахування впливу ризиків на їх облік можна запропонувати такі напрямки (Рис. 3.6).

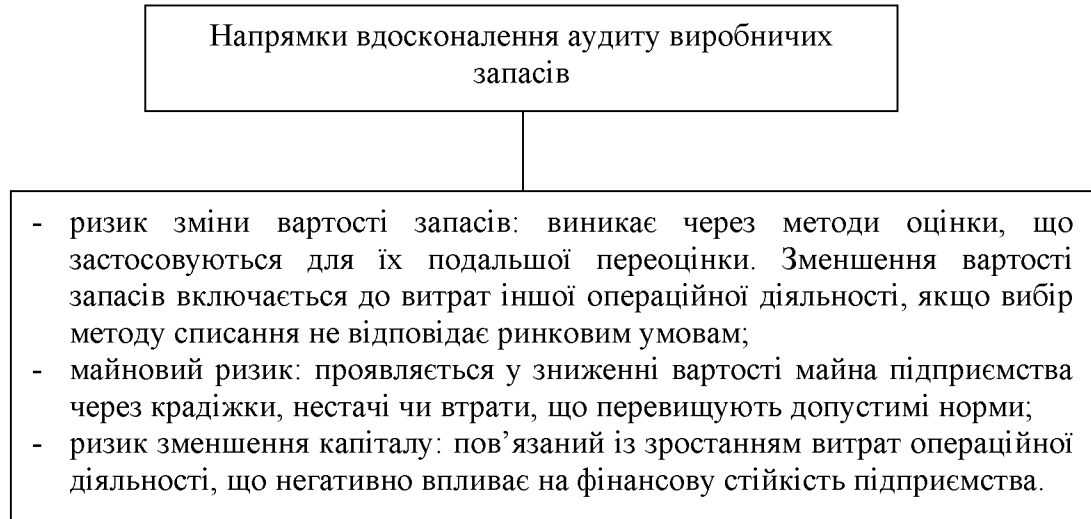

Рис. 3.6. Напрямки вдосконалення аудиту виробничих запасів

Оптимізація процесу аудиту дозволяє не лише підвищити якість перевірки, а й надати підприємству практичні рекомендації щодо покращення обліку, збереження та раціонального використання запасів. У цьому контексті дослідження напрямів удосконалення аудиту виробничих запасів набуває особливої актуальності.

Оптимізація аудиту виробничих запасів є важливим напрямом вдосконалення діяльності підприємства, оскільки правильна організація цього процесу сприяє забезпеченню достовірності фінансової звітності, ефективності управління ресурсами та мінімізації ризиків.

Основні напрями оптимізації аудиту виробничих запасів:

Використання сучасних інформаційних технологій. Автоматизація обліку та аудиту з використанням спеціалізованих програмних продуктів, таких як 1С:Бухгалтерія, SAP або інших ERP-систем, дозволяє значно підвищити точність і швидкість аудиторської перевірки. Інтеграція автоматизованих

систем з процесами складання фінансової звітності сприяє зменшенню ручної праці та ризику помилок.

Удосконалення системи внутрішнього контролю. Ефективна система внутрішнього контролю є ключовою умовою для забезпечення належного обліку запасів. Для цього рекомендується:

- розробити чіткі регламенти щодо обліку та управління запасами;
- призначити відповідальних осіб за проведення інвентаризацій;
- впровадити періодичний моніторинг залишків і руху запасів.

Розробка єдиної уніфікованої документації. Використання стандартизованих форм документів для обліку та аудиту запасів спрощує процес перевірки. Це включає лімітно-забірні картки, акти приймання матеріалів, накладні тощо. Наявність єдиних документів сприяє зменшенню ризику дублювання інформації та помилок.

Впровадження ризик-орієнтованого підходу. Аудитор має визначати найбільш ризикові аспекти обліку запасів, такі як оцінка запасів, контроль за їх збереженням і списанням, а також відповідність нормативним актам. Фокусування на ключових зонах ризику дозволяє ефективніше використовувати ресурси.

Регулярне проведення інвентаризації. Проведення інвентаризацій з чітким дотриманням встановлених строків і порядку забезпечує повноту та достовірність даних обліку. Аудитор має перевіряти дотримання графіків інвентаризації та правильність оформлення відповідної документації.

Аналіз ефективності використання запасів. Оптимізація аудиту повинна включати не лише перевірку достовірності обліку, а й оцінку ефективності використання виробничих запасів. Це дозволяє визначити резерви для підвищення продуктивності та зниження витрат.

Залучення експертів у вузькоспеціалізованих питаннях. Для складних аспектів обліку, таких як оцінка запасів за методом справедливої вартості або вплив переоцінки на фінансові результати, доцільно залучати фахівців, що мають відповідний досвід.

Підвищення кваліфікації персоналу. Навчання аудиторів сучасним методикам перевірки запасів, а також змінам у нормативно-правовій базі сприяє підвищенню якості аудиту.

Розробка чіткої програми аудиту запасів. Програма аудиту повинна враховувати особливості підприємства, включати конкретний перелік процедур для кожного етапу перевірки та передбачати можливість її коригування у разі виявлення нових ризиків.

Реалізація зазначених напрямів оптимізації дозволить:

- підвищити ефективність обліку та управління виробничими запасами;
- забезпечити якісне проведення аудиторських процедур;
- мінімізувати ризики суттєвих викривлень у фінансовій звітності;
- сприяти прозорості діяльності підприємства для зовнішніх користувачів звітності, зокрема інвесторів, кредиторів і контролюючих органів.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що вдосконалення аудиту виробничих запасів є важливим кроком для забезпечення фінансової безпеки підприємства. Врахування ризиків, таких як зміна вартості запасів, майнові втрати та зменшення капіталу, дозволяє підвищити точність обліку та звітності, а також сприяє мінімізації негативних наслідків для фінансово-господарської діяльності. Запропоновані напрями оптимізації спрямовані на зміцнення внутрішнього контролю, адаптацію методів оцінки до ринкових умов і вдосконалення механізмів управління ризиками, що в кінцевому результаті підвищує ефективність функціонування підприємства.

Висновки до розділу 3

У цьому розділі було всебічно розглянуто питання організації та здійснення аудиторської перевірки виробничих запасів на підприємстві. Здійснено аналіз методичних прийомів, організації та етапів аудиту, детально розглянуто оцінку результатів аудиту запасів, а також визначено напрями

оптимізації аудиторських процедур. Одержані результати дозволяють зробити наступні висновки:

Аудит виробничих запасів є невід'ємною частиною внутрішнього та зовнішнього контролю діяльності підприємства, оскільки забезпечує перевірку достовірності облікових даних, виявлення помилок та зловживань. Виробничі запаси становлять суттєву частину активів підприємства, тому їх аудит сприяє підвищенню ефективності управління запасами, оптимізації їх використання та зменшенню ризиків втрати чи псування.

Ефективність аудиторської перевірки залежить від правильного планування, складання загального плану та програми аудиту. Ці документи забезпечують чітке розмежування аудиторських процедур, визначають перелік завдань на кожному етапі перевірки та підвищують якість аудиторських послуг.

Під час аудиторської перевірки важливе значення має оцінка внутрішнього контролю, яка дозволяє визначити надійність облікової системи підприємства. Результати оцінки впливають на обсяг і характер перевірочних процедур, зокрема, обґрунтовують вибір між суцільним та вибіркоvim аудитом.

Виявлення основних ризиків, пов'язаних з виробничими запасами, таких як ризик крадіжок, недостач, неправильної оцінки та відображення в обліку, є ключовим завданням аудиторів. Ефективний аудит дозволяє мінімізувати ці ризики, встановити відповідність операцій із запасами нормам законодавства та внутрішнім регламентам підприємства.

Удосконалення аудиту запасів передбачає застосування сучасних інформаційних технологій для автоматизації перевірок, впровадження ризик-орієнтованого підходу, а також використання стандартних форм документів і вдосконалення методів документування аудиторських процедур. Це сприяє не тільки покращенню контролю, але й підвищенню оперативності та обґрунтованості висновків.

У ході перевірки важливо забезпечити комплексний підхід, який поєднує аналіз бухгалтерської документації, інвентаризацію запасів, перевірку договорів та звітності, а також тестування внутрішнього контролю. Такий

підхід гарантує повне охоплення усіх аспектів аудиту запасів та виявлення суттєвих відхилень чи порушень.

За результатами аудиторської перевірки складається аудиторський висновок, який підтверджує або спростовує достовірність облікової інформації. Висновок може містити рекомендації щодо усунення недоліків в обліковій системі та вдосконалення внутрішнього контролю. Це важливий інструмент для забезпечення прозорості облікових процесів та підвищення довіри до фінансової звітності підприємства.

Важливим напрямом підвищення ефективності аудиту є впровадження ризик-орієнтованого підходу, який дозволяє сконцентрувати увагу на найважливіших ділянках аудиту, оптимізувати ресурси аудиторської фірми та забезпечити високу якість перевірки.

Таким чином, аудит виробничих запасів є складним і багатоетапним процесом, який потребує ретельного планування, глибокого аналізу та використання сучасних підходів до перевірки. Виконання ефективного аудиту запасів забезпечує точність і прозорість фінансової звітності, сприяє покращенню облікової системи підприємства та зміцненню його фінансової стабільності.

ВИСНОВКИ

Виробничі запаси є одним із найважливіших компонентів оборотних активів підприємства, які забезпечують безперервність виробничого процесу та впливають на фінансовий результат діяльності. Їх раціональне управління та облік мають вирішальне значення для досягнення стабільності та конкурентоспроможності підприємства. У сучасних умовах господарювання, коли економічна діяльність здійснюється в умовах динамічних змін ринкових умов, зростає необхідність удосконалення організації обліку і аудиту запасів для забезпечення їх збереження, оптимального використання та достовірності відображення у фінансовій звітності.

ТОВ «ТЕХНОКАП УА», засноване у 2005 році компаніями «Агроінвест» (Україна) та Теспосар s.r.l. (Італія), є частиною корпорації Теспосар — світового лідера у виробництві металевої упаковки. Підприємство спеціалізується на виготовленні металевих кришок, а заводи групи розташовані в Італії, США, Чехії, Індії та Україні, з представництвами у 70 країнах.

Аналіз економічних показників свідчить, що обсяг реалізованої продукції у 2022 році зменшився на 1046 тис. грн порівняно з 2021 роком, а у 2023 році – на 143900 тис. грн порівняно з 2022 роком. Собівартість реалізованої продукції також знизилася: у 2022 році на 66743 тис. грн, а у 2023 році – на 67998 тис. грн. Попри зменшення обсягів реалізації, ТОВ «ТЕХНОКАП УА» у 2021-2023 роках залишалось прибутковим і рентабельним.

Провівши аналіз виробничих запасів, визначили, що у 2022 році запаси ТОВ «ТЕХНОКАП УА» зросли з 12,3 млн грн у 2021 році до 16,8 млн грн, що свідчить про підготовку до підвищення обсягів виробництва чи реагування на зростання цін на матеріали. Найбільше збільшення спостерігалось у сировині та матеріалах – з 6,1 млн грн до 9,2 млн грн, а також у паливі, яке зросло з 1,5 млн грн до 2,3 млн грн.

Проте у 2023 році запаси суттєво скоротилися до 10,5 млн грн, що може свідчити про оптимізацію ресурсів або зменшення обсягів виробничої

програми. Зокрема, обсяги незавершеного виробництва зменшилися з 3,2 млн грн у 2021 році до 2,6 млн грн у 2023 році, що вказує на раціоналізацію виробничого процесу. Також відбулося зниження запасів малоцінних предметів з 1,2 млн грн у 2021 році до 0,8 млн грн у 2023 році.

Водночас готова продукція у 2023 році зростає з 1,5 млн грн до 2,4 млн грн, що свідчить про нарощування обсягів реалізації. Такі зміни в структурі запасів демонструють прагнення підприємства адаптуватися до ринкових умов, покращити управління ресурсами та забезпечити фінансову стабільність.

Бухгалтерський облік запасів займає важливе місце в діяльності підприємства. Він охоплює фінансовий, управлінський облік, облік для оподаткування та складання статистичної, фінансової і податкової звітності відповідно до законодавства України. Облік ведуть працівники бухгалтерії згідно з наказом про облікову політику, а відповідальність за його організацію покладена на директора та головного бухгалтера.

Бухгалтерський облік на підприємстві здійснюється відповідно до Наказу про облікову політику, який визначає основні принципи, методи та підходи до ведення обліку запасів. Для забезпечення достовірності даних використовуються сучасні програмні засоби, які дозволяють автоматизувати облік виробничих запасів, зменшити ризик помилок і підвищити ефективність облікових процесів. Облік запасів проводиться з дотриманням чинного законодавства, а дані обліку є основою для складання фінансової звітності та прийняття управлінських рішень.

На підприємстві облік виробничих запасів організовано відповідно до вимог П(С)БО 9 «Запаси» та діючого законодавства України.

Облік виробничих запасів здійснюється з використанням рахунку 20, на якому відображаються операції оприбуткування, витрат та оцінки запасів. Ведення аналітичного обліку здійснюється за допомогою карток складського обліку, а також використанням електронних засобів обробки даних.

Проведення аудиторської перевірки запасів дозволяє забезпечити контроль за правильністю відображення господарських операцій в обліку та

виявити потенційні ризики. Аудиторська перевірка на підприємстві проводиться із використанням вибіркових процедур, що забезпечують ефективність перевірки.

В ході аудиторської перевірки встановлено, що облік запасів на підприємстві ведеться з дотриманням нормативних вимог. Значних порушень чи суттєвих помилок, які могли б вплинути на достовірність фінансової звітності, не виявлено.

Ефективний облік є важливим елементом управління підприємством, оскільки забезпечує достовірність фінансової звітності, оперативність прийняття рішень та підвищення конкурентоспроможності. Аудит запасів, у свою чергу, дозволяє виявити можливі недоліки в обліковій системі, запобігти фінансовим втратам і забезпечити належний рівень внутрішнього контролю. У цьому контексті запропоновані напрями вдосконалення спрямовані на оптимізацію процесів обліку та аудиту запасів для підвищення ефективності діяльності підприємства:

1. Удосконалення облікової політики. Рекомендується вдосконалити облікову політику підприємства шляхом перегляду методів оцінки виробничих запасів, оптимізації процедур оприбуткування та витрат, а також автоматизації аналітичного обліку із залученням сучасного програмного забезпечення.

2. Посилення внутрішнього контролю. Запровадити чіткий графік інвентаризацій запасів та вдосконалити процедури оформлення первинних документів, забезпечуючи своєчасне виявлення та усунення порушень.

3. Автоматизація обліку запасів. Впровадження електронних систем обліку та аналізу запасів дозволить зменшити трудовитрати, забезпечити оперативність обробки даних, підвищити точність звітності та зменшити ризики помилок.

4. Навчання персоналу. Організувати тренінги для працівників бухгалтерії та матеріально відповідальних осіб з метою підвищення їхньої кваліфікації, ознайомлення з сучасними методами обліку та вимогами нормативно-правових актів.

5. Оптимізація процесу документування. Рекомендується уніфікувати первинні документи, використовувати накопичувальні форми та забезпечити їх інтеграцію з електронними системами обліку.

6. Розробка політики управління запасами. Для зменшення витрат на зберігання та використання запасів пропонується розробити політику управління запасами, що включає оптимізацію розмірів замовлень та контроль за їх використанням.

7. Вдосконалення системи внутрішнього контролю. Доцільно запровадити регулярне тестування системи внутрішнього контролю, зокрема щодо дотримання норм витрат, руху запасів, їх зберігання. Це дозволить підвищити ефективність управління запасами та знизити ризик помилок чи зловживань.

8. Підвищення ефективності аудиту виробничих запасів. Запровадити комбінований підхід до аудиту із застосуванням аналітичних процедур, вибіркових перевірок та тестування внутрішнього контролю. Це дозволить оптимізувати витрати на аудит та забезпечить комплексну перевірку операцій із запасами.

Узагальнюючи проведені дослідження, можна стверджувати, що організація обліку та аудиту виробничих запасів є ключовим елементом забезпечення ефективності управління підприємством. Від якості ведення обліку залежить достовірність фінансової звітності, а аудит дозволяє виявити ризики, оптимізувати внутрішній контроль і забезпечити відповідність діяльності підприємства чинному законодавству. Раціональна організація облікових процесів та впровадження сучасних методів аудиту сприяють підвищенню конкурентоспроможності, зниженню витрат і забезпеченню фінансової стабільності підприємства. Запровадження запропонованих заходів дозволить не лише удосконалити облік та аудит виробничих запасів на ТОВ «ТЕХНОКАП УА», але й сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Господарський кодекс України: закон України від 16.01.2003 р. №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
7. Порядок проведення дооцінки залишків товарно-матеріальних цінностей, затверджений Міністерством фінансів України від 31.05.1993 № 37-20/248/07-104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0069-93#Text>.
8. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України № 2258-VIII від 21 грудня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 року № 996-XIV. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
10. Про визначення розміру збитків, завданих підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням (псуванням), недостачею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних цінностей: Закон України від 06.06.1995 № 217/95-ВР URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

11. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 року № 1264-XII. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

12. Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 року № 1862-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15#Text>.

13. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України № 235 від 16.03.2005 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0312-05#Text>.

14. Про затвердження Методичних рекомендацій з перевірки порівнянності показників фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 11.04.2013 р. № 476. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0476201-13#Text>.

15. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

16. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

17. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text>.

18. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

19. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Міністерства фінансів від 20.10.1999 р. № 246. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

20. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід: Наказ Міністерства фінансів від 29.11.1999 р. № 290. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

21. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів від 31.12.99 р. № 318. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

22. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи: Наказ Міністерства фінансів від 18.11.2005 р. № 790. URL: <http://www.search.ligazakon.ua>.

23. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

24. Про затвердження Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій і Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 19.12.2006 № 1213. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1363-06#Text>.

25. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 року № 419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>.

26. Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: Постанова Кабінету міністрів України від 22.01.1996 р. № 116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text>.

27. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 року № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.

28. Про результати суцільної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості і заходи щодо її скорочення: Постанова Кабінету міністрів

України від 29.04.1999 р. № 750. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/750-99-%D0%BF#Text>.

29. Про затвердження типових форм первинного обліку бланків суворої звітності: Наказ Міністерства статистики України від 11.03.1996 р. № 67. URL: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0067202-96#Text>.

30. Щодо відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про рух грошових коштів: Лист Міністерства фінансів України від 14.04.2009 р. № 31-34000-10- 10/10577. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1057201-09#Text>.

31. Аудит: методика і організація : навч. посібник / Н. І. Гордієнко та ін. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.

32. Бабич Д.В., Проскуріна Т.В., Маковій Д.Д. Удосконалення організаційної структури управління як важливий механізм управління сучасним підприємством. *Інфраструктура ринку*. 2018. №24. С. 91-95.

33. Безруких П. С. Надходження запасів: податковий та бухгалтерський облік. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. № 2. С.14-46.

34. Бержанір І.А., Демченко Т.А., Кістол А.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємствах України. *Економічний простір*. 2016. №107. С. 63-65.

35. Бержанір І.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. *Економічний простір*. 2016. № 107. С. 161–168.

36. Бондар М.І. Звітність підприємств: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2015. 570 с.

37. Бондар Ю. Робочі документи аудитора. Лід Скедьюли та програми. Аудиторська вибірка: посібник. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство». 2017. 396 с.

38. Бондаренко О.М., Гудима В.Ю. Порядок проведення аудиту використання виробничих запасів: *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2018. №6 (49). С. 209-211.

39. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 480 с.
40. Бурлан С.А. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 184 с.
41. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. [Ф. Ф. Бутинець та ін. 8-ме вид., доп. і перер.] Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с.
42. Бухгалтерський облік як наука: від основ до наукової картини світу : колективна монографія. / М.І. Бондар та ін.; за заг. ред. В. Я. Плаксієнка. Київ: «Центр учбової літератури», 2021. 320 с.
43. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: навч. посібник. [Романів Є.М. та ін.] Львів : ЛНУ ім. Івана Франка. 2017. С. 772.
44. Воляник Г.М. Огородник М.М., Шутка С.Є., Колінько Н.І. Фінансовий облік – 1: навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2013. 454 с.
45. Гадзевич О.І., Шпятиковська Т.А. Обліково-аналітичне забезпечення виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 6. С. 344-388.
46. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник. ЦУЛ. 2019. 400 с.
47. Горбунова А.В. Логістичний підхід як інструмент фінансування товарно-матеріальних запасів промислових підприємств. *Держава та регіони*. 2016. №6. С.136-39.
48. Гордієнко Н. І., Харламова О. В. Аудит: методика і організація : навчальний посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.
49. Горшар В.С: Запаси на складах та у виробництві. Запаси на складу та у виробництві. *Бухгалтерія. Збірка систематизованого законодавства*. 2017. Випуск 8. С. 212 – 226.
50. Гудзенко Н.М., Гибало Ю.В. Виробничі запаси як об'єкт обліку та їх класифікація. *Проблеми економічного, облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством: матеріали I Всеукраїнської*

науковопрактичної конференції молодих науковців (14-15 квітня 2016 р.; м. Вінниця). Вінниця, ВНАУ. 2016. С. 28-31.

51. Гуренко Т. Економічна сутність та оцінка запасів. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2016. №2. С.22-25.

52. Дацко К.П. Обліково-аналітичне забезпечення управління оборотними активами підприємства: автореф. дис. на здобуття наукового 38 ступеня канд. екон. наук : 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Київ, 2016. 20 с.

53. Демченко Т.А. Чвертко Л.А. Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Економічні горизонти*. 2017. № 1(2). С. 48–56.

54. Дорошенко М.П., Вороніна В.Л. Організаційна структура управління: сутність та класифікація. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2019. №5. С. 52-56.

55. Ільяшенко С. Бухгалтерський облік: нормативна база. Х.: Фактор, 2017. 264 с.

56. Калініченко А.С., Свистун Л.А. Проблеми обліку виробничих запасів на підприємстві та шляхи його вдосконалення. *74-та наукова конференція професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*. 2022. №2. С. 401-402.

57. Коваль Н.І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 1. С. 101-110.

58. Круковська, О.В. Удосконалення обліку, інвентаризації та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємствах. *Інвестиції : практика та досвід*. 2018. № 7. С. 58-61.

59. Левченко З.М. Організація бухгалтерського обліку виробничих запасів аграрного підприємства. *Економіка і суспільство*. конф., Полтава, 2016. Випуск № 3. С. 517-521.

60. Лисиченко О.О., Атамас П.Й., Атамас О.П. Фінансовий облік: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 356 с.
61. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 670 с.
62. Макаренко А.П. Аудит: навч. - метод. посібник / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Г.М. Бескоста. – Запоріжжя: ЗДІА, 2016. – 184 с.
63. Малюга Н. М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку: Теорія, практика, перспективи. Житомир : ЖІТІ, 2017. 384 с.
64. Мардус Н.Ю. Аудит: Навчальний посібник для студентів спеціальностей 071 «Облік і оподаткування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання вищих навчальних закладів./ НТУ «ХПІ». Харків: електронне видання, 2022. 203 с.
65. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. *Економіка та держава*. 2017. № 1. С. 51—55.
66. Меліхова Т.О., Ніколаєнко Н.С. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. *Економіка та держава*. 2017. № 1. С. 51-55.
67. Мельнікова К.С. Напрями удосконалення методів і процедур аудиту виробничих запасів на прикладі макаронної фабрики. *Економічні студії*. 2014. №1(1). С. 13-18.
68. Миронова Ю.Ю., Прут А.Ю., Шинкар Ю.Л. Облікова політика підприємства: сутність, особливості та проблеми формування. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 39(2). С. 108- 112.
69. Нашкерська Г.В. Фінансовий облік: підручник. К. : Кондор, 2005. 503 с.
70. Облік, оподаткування та аудит : навчальний посібник [Плаксієнко В. Я. та ін.] Київ : ЦУЛ, 2019. 509 с.

71. Петренко С.М., Пальцун І.М. Аудит: теорія і практика застосування міжнародних стандартів: навчальний посібник. Львів: Видавництво ПП «Магнолія», 2015. 520 с.

72. Рогова Д.О., Беренда Н.І. Мета та стадії проведення аудиту виробничих запасів. *Причорноморські економічні студії*. 2017. №16. С.168-171.

73. Роєва О.С. Удосконалення методики внутрішньогосподарського контролю наявності та руху виробничих запасів підприємства. *Економічний форум Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського*. Кривий Ріг. 2017. №3. С. 202 – 206.

74. Романець В., Дуганець Н. Шляхи удосконалення обліку виробничих запасів. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації : міжнародний збірник наукових праць*. 2017. Випуск 2. С. 94 – 96.

75. Семенова С.М., Шпирко О.М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання. ВД «Артек»: монографія. Київ, 2018. 239 с.

76. Сопко В. В. та ін. Бухгалтерський облік: навч. посібник. для студ. спец. «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. Тернопіль: Астон, 2009. 496с.

77. Скоробагатова Н.Є. Бухгалтерський облік : навч. посібник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 248 с.

78. Скрипник М.І., Григоревська О.О., Радіонова Н.Й. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2016. Вип. 2–3 (35). С. 378-398.

79. Стан і перспективи розвитку бухгалтерського і управлінського обліку в умовах глобалізації: моногр.афія. [Задорожний М.В. та ін.]. Тернопіль: Університетська думка, 2020. 296 с.

80. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік, оподаткування і звітність: підручник. [3-тє вид., пер. і доп.] К.: Алерта, 2008. 926 с.

81. Фабіянська В.Ю., Пацар О.Г. Аудит виробничих запасів: організаційні та методичні аспекти. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна*

економіка». Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця. 2017. № 4. С.1 – 9.

82. Фінансовий облік : конспект лекцій / укладачі: М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюнник, П. М. Рубанов. Суми : СДУ, 2018. 395 с.

83. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка та ін. [4-те вид. доп. і перероб.] Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с.

84. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. [2-ге вид., перероб. і доп.]. К.: Знання, 2006. 525 с.

85. Утенкова К.О. Аудит: навчальний посібник з грифом МОН, МАП. К: Алерта, 2013. 408 с.

ДОДАТКИ